Leyla'nın gölgesinde bir

muhit

1

edebiyat ve sanat dergisi - kasım 2017

Dosya ve Söyleşi

ŞEYH GĀLİB

muhit

ŞEYH GÂLİB

muhit edebiyat ve sanat dergisi
kasım 2017

DANIŞMAN Yrd. Doç. Dr. İncinur Atik Gürbüz

YAYIN YÖNETMENİ Can Güzel
EDİTÖRLER Bahar Çaycı, Duygu Irmak, İbrahim Ortaç, Meryem Aslan, Ravza Kol
ÇİZERLER Kasım Kurbanoğlu, Hanife Bulur, Seyfullah Burun, Shaibe Amini
KAPAK Muhit Dergisi
KAPAK FOTOĞRAFI Kasım Kurbanoğlu
BASKI ve CİLT Fotokopi42 Dijital Baskı Merkezi Ferhuniye Mah. Sultanşah Cad. No:16/B Selçuklu/Konya

muhit
Necmettin Erbakan Üniversitesi, Sosyal ve Beşeri Bilimler Fakültesi, Klasik Türk Edebiyatı Topluluğu
Meram-Konya
Tel: 0 553 291 03 98
e-posta: muhitdergisi@gmail.com
Facebook: muhitdergisi
Twitter:@muhit_dergisi
İnstagram: muhitdergisi

Şeyh Gâlib'e...

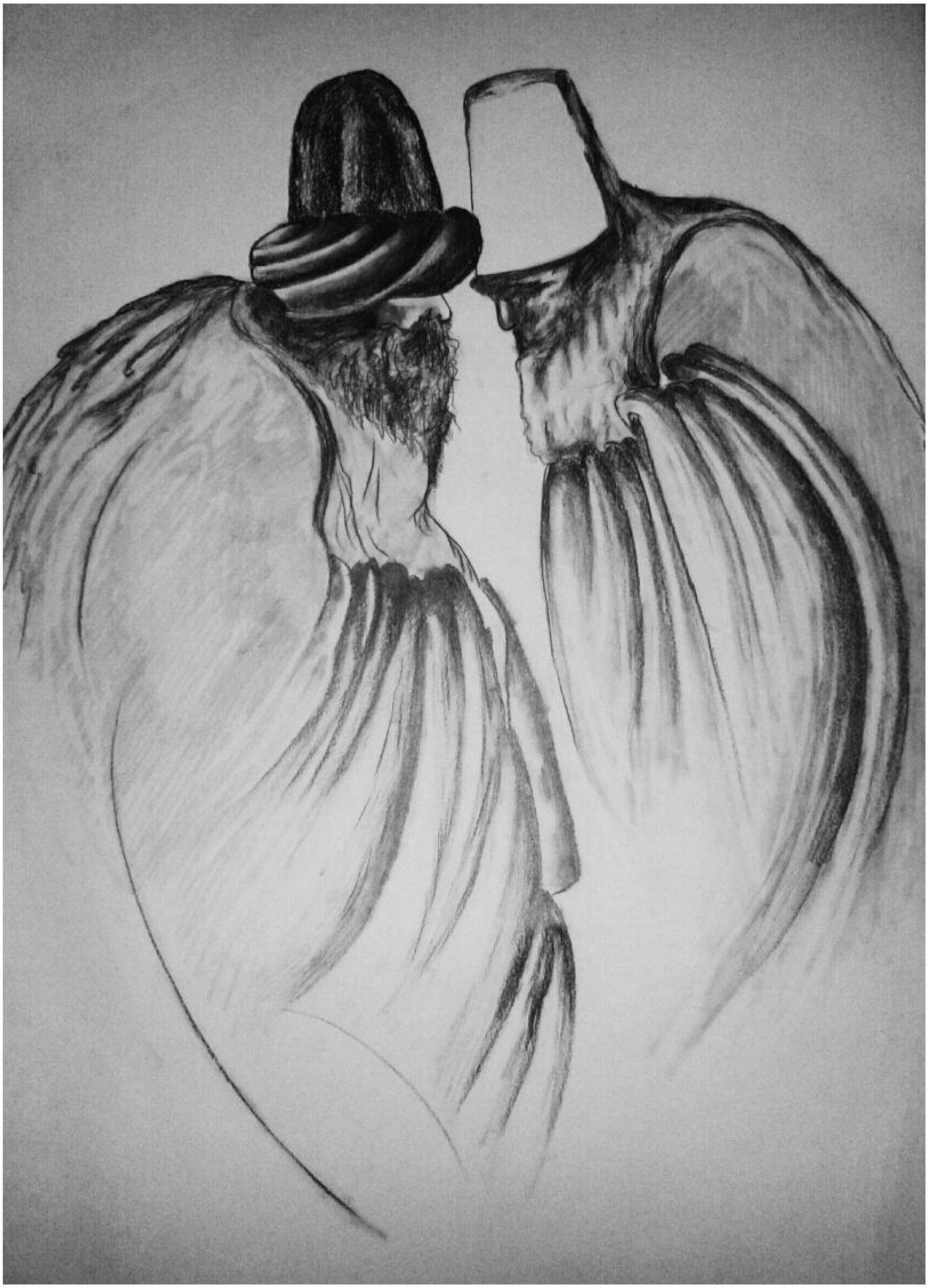

İÇİNDEKİLER

MUKADDİME İncinur Atik Gürbüz **7**
DÜLGER İBRAHİM EFENDİ'NİN ÖLÜMÜ ve ESERLERİ Ferhat Özkan **9**
NEY METAFORUNDAN ŞEYH GÂLİB'E DAİR BİR BAKIŞ Ravza Kol **17**
GAZEL Cânî **21**
TEK HECE Muhammed Burkucu **22**
ÜÇÜNCÜ RASTLAŞMAMIZ Okan Torun **29**
ATEŞ ve KALANI Rabia Hadel Arıkan **31**
ŞEYH GÂLİB, BİR KAÇ DAMLA DİZE Erol Doğan **33**
SÖYLEŞİ: "ŞEYH GÂLİB" Zeynep Şule Altuntaş **36**
PIHTILAŞMA FAKTÖRÜ Nergis İnceoğlu **41**
VURGUN Duygu Irmak **43**
CEVABI TATİL DÖNÜŞÜMDE SÖYLE Nurullah Taş **44**
İMZA GÜNÜ Engin İnceoğlu **47**
NAZIM Cânî **50**
BUDAPEŞTE'DEKİ SİLİK İZLER Dahi İnceoğlu **51**
ŞİİR Derûn **55**
KIRMIZI ve ATEŞ Can Güzel **56**
ŞİİR Tufan Alioğlun **61**
GURBETTE KANATSIZ BİR KUŞ Shaibe Amini **62**
Derûn **63**
NAZIM Cânî **65**
ŞİİR Merve Mengüloğlu **66**
Derûn **67**
UMUT Hakan Çolak **68**
DERİNLİK Muhammed Furkan Koşum **70**
VALİDEME ARMAĞAN Fatıma Taşdemir **71**

MUKADDİME

İncinur Atik Gürbüz

"Muhit", "Şeyh Galip" dosyasıyla yayın hayatına başlamış bulunmakta…

Muhit, Türk Dili ve Edebiyatı öğrencileri tarafından yeni kurulmuş olan Klasik Türk Edebiyatı Topluluğunun yayın organıdır. Hem topluluk hem de *Muhit,* öğrencilerimizin klasik Türk edebiyatı üzerine ders dışı çalışma ısrarları sonucu ortaya çıkmış ve yaklaşık bir yıllık emeğin ürünleridir.

Temel çalışma alanı olarak geçmişi günümüze taşımayı amaç edinmiş bu çalışmanın ismi de ayrıca bu işe gönül vermiş çalışanları tarafından *edebi muhit*ten mülhem olarak "Muhit" olarak belirlenmiştir.

Muhit bundan sonraki sayılarında da klasik bir şairi günümüze taşıma çabasının yanında serbest konularda yazılmış çeşitli edebi çalışmaları da içinde barındırmayı amaçlamaktadır. Bu sayede klasik Türk edebiyatından keyif alan yeni neslin kalem talimi yapmasına da imkân tanımayı hedeflemektedir.

Keyifli okumalar dilerim…

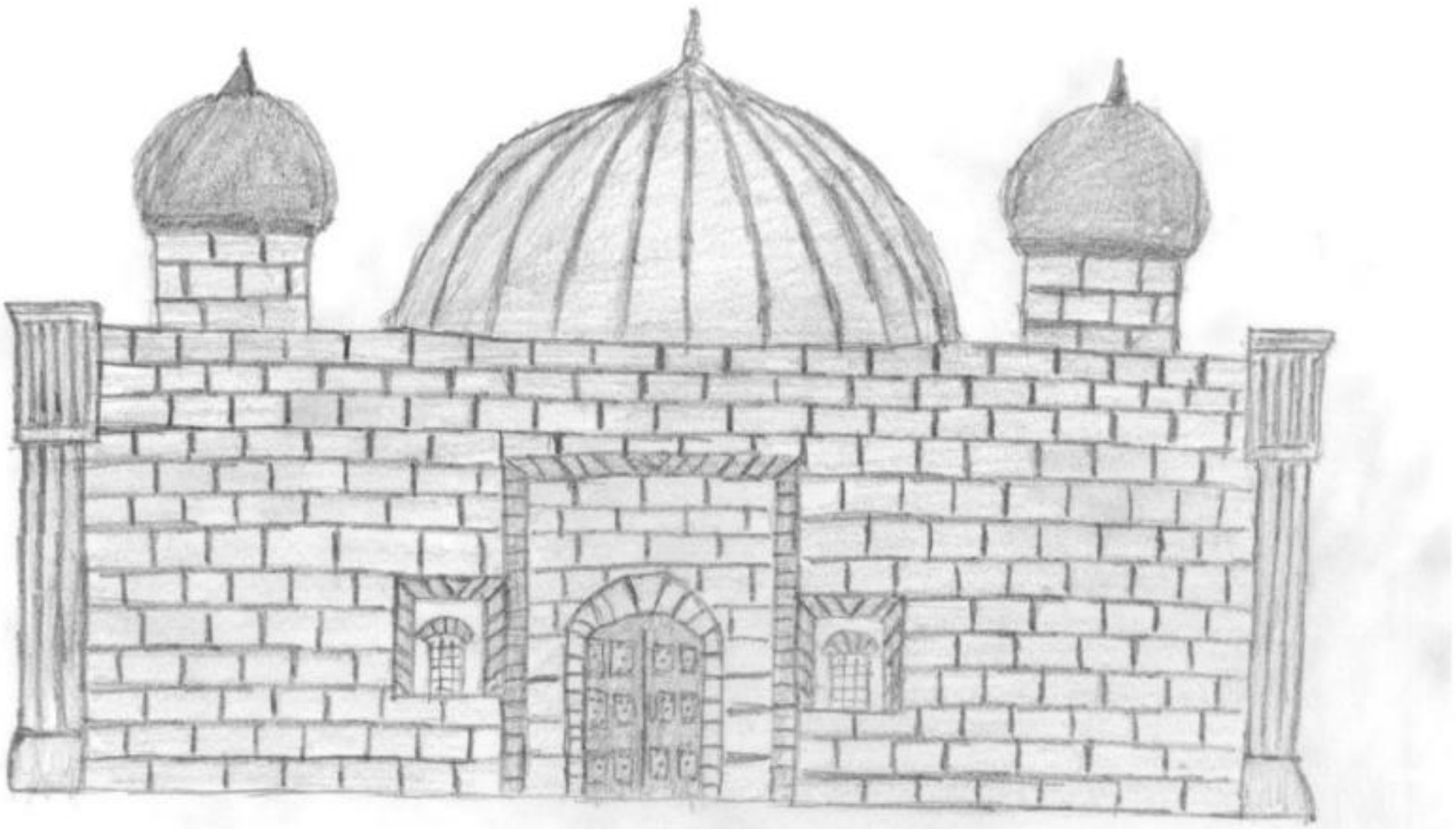

Mekteb-i edeb

Seyfullah

DÜLGER İBRAHİM EFENDİ'NİN ÖLÜMÜ VE ESERLERİ[1]

Ferhat Özkan

Çaldım veli miri malı çaldım
Esrarımı Mesnevi'den aldım.
Şeyh Gâlib

O sıralar marangozların en maharetlisiydi İbrahim Efendi. Bina ve işe yarar ahşap malzeme üretmekten artakalan vaktini yine kurutulmuş kütüklere türlü şekiller vererek geçirirdi. Tüm bu uğraşın dışında çileye ve şiire de zaman ayırmaya çalışan İbrahim Efendi'nin asıl adı İbrahim Esad olmasına rağmen, başka bir adaşı ile karışıklık zuhur etmediği müddetçe böyle bilinir; eğer fazladan bir tanımlamaya ihtiyaç duyulursa ya "Dülger" ya da "Mevlevi" İbrahim Efendi olarak anılırdı.

İbrahim Efendi, zamanla sur içindeki dülgerlerin içinde rakipsiz kaldığını anlayınca diğer meslektaşlarının yapabileceği sıradan işler yerine ağaca gönlünce şekil vermeye başlamıştı. Hatta bir süre sonra mesleğinin asli zanaatkârlığını bir tarafa bırakıp, yeni tutkusuna daha çok zaman ayırdı. Bu ilgisi zamanla ağaca şekil vermekten daha çok, ağaçtan insan suretleri yapmaya dönüşünce ise, ahşap heykellerle donattığı dülgerhanesinin nâmı "put evi" olarak padişahın kulağına gitmekte gecikmedi ve Şeyhülislam, İbrahim Efendi'nin marangozluk yapmasını yasakladı. Yıllarca Mevlevi bilinen İbrahim Efendi'nin adı da bir anda "putperest"e çıktı. Neyse ki, başının vurulmasını mesleğini bırakmaya tercih edecek olan İbrahim Efendi'nin imdadına Şeyhülislam'ın yedi yıl sonra, yani 915 yılının Cemaziyelevvel ayında -miladi takvime göre 1509'da- İstanbul'da büyük bir zelzele olacağını haber veren rüyası yetişti. Şeyhülislam, depreme dayanıklı yeni imar projesini padişaha da onaylatınca payitahtta gizli bir ahşap bina seferberliği başladı. Putperest İbrahim Efendi ise, peygamber mesleğini icra eden

[1] Logosoloji, Raskol'un Baltası, 2013

bir evliya gibi addedildi ve saraya başdülger olarak alındı. Kendisine bir oda tahsis edildi. Aslında, bu tahsisin sebebi onun tekrar put yapmasına engel olmaktı: Her ne kadar sarayın himayesine girmiş bir zanaatkâr olsa da, Şeyhülislam'ın hafiyeleri tüm gün Dülger İbrahim'in peşinde geziyor, odasına ağaç götürüp tekrar put yapıp yapmadığını gözlüyorlardı.

Şüphesiz İbrahim Efendi bu durumun farkındaydı. Fakat farkında oldukları, sadece bununla sınırlı değildi. O, aynı zamanda hareme bilinmeyen diyarlardan getirilmiş, güzelliği içten içe herkesi yakan ve Tatar kırması olduğu söylenen bir cariyenin güzelliğinden de haberdardı. Ne var ki bu cariyeyle ayaküstü konuşabilmek şöyle dursun, onun yüzünü görebilmek bile epey zordu onun için. Daha saraydaki ilk haftasını doldurduğu günün gecesinde elinde mumla gece yürüyüşüne çıkmış ve pervasızlık edip harem kapısının önünde bu cariyeyle karşılaşmış; karşılaşır karşılaşmaz da şaşkınlıktan, olmaması gereken bir yerde bulunmanın verdiği korkudan ve kendi mumunun aleviyle parlayan yüzün güzelliğinden olsa gerek mumu atıp oradan uzaklaşmıştı. Sonraları bu nur saçan sureti daha fazla seyretmediği için kendisine pek çok kere kızacaksa da, mumu elinden atmadan önce gördüğü resimle yetinmek zorundaydı İbrahim Efendi.

Hâliyle, bununla yetinmedi. Cariyeyi daha yakından veya daha uzun süre göremeyeceğini bildiğinden olsa gerek, her sanatkâr gibi teselliyi sanatında buldu. İçeriye ufacık bir ağaç parçası, hattâ kürdan bile sokamadığı için yeni sanatını ağaca göre daha kolay şekil alan, zahmetsizce imha edebileceği ve tekrar tekrar kullanılabileceği mumlar üzerinde uygulamaya karar verdi. Gece boyunca uyumadığını, ibadetten arta kalan vakitlerinde ilim kıraatı ve şiirle meşgul olduğunu söyleyerek saray içinde toplayabildiği kadar mum topladı.

Böylece, birkaç ufak denemeden sonra yeni hammaddesiyle çalışmaya başladığı sanatında bir devrin kapılarını da açtı: İbrahim Efendi, mumların hepsini eritip büyük bir kütle hâline getiriyor ve daha sonra onu gönlünce şekillendiriyordu. Kuşkusuz, verdiği şekil Tatar kırması cariyenin suretinden başka bir şey değildi. Her gece, ibadet eden bir

dervişin huşusuyla aynı yüzü oyuyordu muma. Ancak tıpkı aşk gibi, bu suret de faniydi. Çünkü İbrahim Efendi padişahın hafiyelerine yakalanmak istemiyordu: Her gün doğumunda, sabaha kadar özene bezene yaptığı sanat harikasının ucundaki fitili besmeleyle yakıyor ve sanki cariye bir an için kendisinin olmuş da şimdi karşısında yavaş yavaş ölüyormuş gibi ağlayarak mumun eriyişini izliyordu.

İbrahim Efendi, bir süre sonra her bir kıvrımını ezberlediği yüzün kopyasını neredeyse gözü kapalı çıkarabilecek ustalığa erişti. Mumdan heykeli ne kadar çabuk bitirirse o kadar daha çok seyredebileceği için zamanla yarışan İbrahim Efendi, sabaha doğru fitilini yakarak imha edeceği heykelin altına bir düzenek de hazırlamıştı. Büyük bir kazanın üzerine çaprazlamasına iki demir çubuk, çubukların birleşme noktalarına ise yine demirden bir levha yerleştirmişti. Böylece, mumun eriyip kazana akan kısımları kazınarak tekrar tekrar kullanılabiliyordu. İşte bu şekilde Dülger İbrahim Paşa gün boyu cariyenin aşkıyla yanıp tutuşuyor, bir önceki geceden kalan erimiş mumları toplayıp yeniden şekillendiriyor, güneşin doğuşuna kadar kendi eserini doyasıya izliyor ve yeni güne tekrar aşk ateşiyle yanabilir şekilde tazelenmiş olarak başlıyordu, tıpkı bedevilerin kendi yaptıkları putları acıkınca yemeleri gibi...

Sanatta ihtimaller tükenmiyordu: İbrahim Efendi, yüzünün her hattını ezberlediği cariyenin bazen burnunu uzatıyor, bazen kaşlarını kaldırıyor, zaten çıkık olan elmacık kemiklerini daha da çıkartıyor, kimi zaman ince dudaklarını kalınlaştırıyordu. Güzelliğine hayran olduğu yüzün her ufak değişiklikle birlikte bambaşka bir yüze dönüştüğü görünce cismani aşkın faniliğini ve basitliğini daha iyi anlıyor; fakat bu aşamayı atlayıp ilahi aşka yakınlaşamadığı için kendisinden utanıyordu. Ne de olsa mevleviydi İbrahim Efendi. Bir dilber için bu kadar gözyaşı dökmemeliydi.

Daha sonraları ilahi bir ikaz olarak göreceği haber de o sıralarda geldi. Güzel cariye, Anadolu tarafındaki yeni ahşap binalardan birine gönderilecekti. İbrahim Efendi, bu haberi aldığı günün gecesinde, cariyenin yüzü yerine küre şeklinde bir mum yaptı, fitili yaktı ve karşına geçip

öylece izlemeye başladı. Mumun bazı yerlerinde tümsekler ve oyuklar oluşturarak yandığını görünce ise o geceyi, mumun ne hâl alacağını merak ederek, yine uykusuz geçirdi. Sonunda ortaya çıkan şekil karşısında ne yapacağını bilemedi. Çünkü bilmem kaç gecedir yapıp durduğu suret, işte şimdi karşısında öylece duruyordu. İbrahim Efendi, bir anlık şaşkınlıkla mumu yakıp yok etmeye yeltendi; fakat onun yerine, mumun kazana damlayan artıklarını yakınca neler olacağını görmek istedi. Kazana damlayıp donmuş mum artıklarını kazıdı, ilkinden daha küçük bir küre hâline getirdi ve tam ortasından geçirdiği fitilin ucunu yakıp karşına geçti. Biraz öncekine benzer şekilde, girintiler ve çıkıntılar oluşmaya başladı. "Yine onun yüzü çıkarsa," dedi kendi kendine İbrahim Efendi "demek ki eşyaların da alışkanlıkları var. Demek ki aynı mumdan, aynı sureti yapa yapa mumun özüne bir şekil verdim." Fakat İbrahim Efendi bir müddet sonra bu düşüncesinde yanıldığını anladı. Çünkü çıkan yüz, kendi yüzüydü. Ne yapacağını bilemeyen İbrahim Efendi kazandaki mumun artıklarına bir mektubun henüz okunmamış satırlarına bakar gibi baktı ve bunları da alelacele küre hâline getirip fitili yaktı. Mum, içinden her seferinde yeni bir suretin çıktığı matruşka misali, İbrahim Efendi'yi şaşırtmaya devam edecekti. Cariyenin yüzünü, kendi yüzünü ve bu ikisine bakan fal taşı gibi açılmış gözlerini, bir an önce yanıp tükenmesini istediği mum aydınlatıyordu. Neyse ki mum, bu kez sıradan bir mum gibi yanarak eriyordu. İbrahim Efendi mumun keramet sınırının nihayet sonuna ulaştığına inandıktan sonra, damlayan mumları kazımak için kazana eğildi ve kendisini asıl bekleyen sürprizi gördü. Kazanın dibinde sülüs harflerle şunlar yazıyordu: *Ateş yemi üzre mumdan keştî.*

Öylece kalakalan İbrahim Efendi sabahın olmasıyla adını aldığı peygamberin yaptığı gibi eline bir balta alıp putları parçalasa da, "ateş denizinde mumdan kayıklar" anlamına gelen sihirli sözleri aklından bir türlü def edemedi. Gün boyunca bir meczup gibi aynı sözleri tekrarlayan İbrahim Efendi bu iptilasından ancak başka sihirli sözlerle kurtulabileceğini düşünerek çareyi Mesnevi okumakta buldu. Fakat daha sonra Tatar cariyenin hüsnünü ve kendi aşkını anlatan bir manzume yazmak üzere mürekkebini, kâğıtlarını, kuş tüyünü çıkardı. Tüm mumları kelime-i şahadet getirerek birleştirdi ve fitili besmeleyle

yaktı. Mumun yanmasıyla Dülger İbrahim'in elindeki kâğıtların beyitlerle dolması bir oldu. Pek anlayamadığı ve sonunun ne olacağını bilemediği, garip bir hikâye yazıyordu. Yazdıkları aslında yazmak istediğinden çok farklıydı.

İbrahim Efendi kendi kendine "Vahiy sadece peygamberlere gelir. O hâlde benim bu yazdıklarım nereden geldi?" dedi gece boyunca yazdığı ve mumun bitmesiyle artık yazamadığı satırları düşünürken. Bir süre öylece kaldı. Tam bu sırada, sönen mumun feri, her saniye biraz daha artan başka bir ışığa bıraktı yerini. Hattâ pencerelerinden içeri yayılan kızıl bir ışık, eriyen mumun altındaki kazanı da aydınlattı. İbrahim Paşa bir şeylerin ters gittiğini, aydınlıkla birlikte çığlıkların da yükselmesinden anladı. Dışarı çıkıp neler olduğuna bakmadan evvel kafasını kazanın dibine uzattığında, ışıyan bembeyaz bir nesne gördü. Tam o sırada birkaç kişi birden kapısına şiddetli yumruklar indirince şaşkınlığını üzerinden atıp kazanın dibindeki nesneyi ve yazdığı kâğıt tomarlarını can havliyle kuşağına sıkıştırıverdi.

İbrahim Efendi, dışarı çıktığında kalfalarının biçare bakan ağlamaklı gözleriyle karşılaştı. Saray içerisindeki ufak dülgerhane yanıyordu. Başka yerlere sıçraması engellenmişse de içeride sadece ahşap olması nedeniyle yangın ancak sabahın ilk ışıklarıyla söndürülebilmişti. Fakat birkaç saat sonra İstanbul'un türlü semtlerinden de yangın haberleri geldi. Sur içinde ve dışında birbirlerinden uzak binalar aynı anda yanmaya başlamıştı. Akşam ezanına kadar İstanbul'un farklı muhitlerinden -yerlerine 915'te yıkılacak taş binalar yapılacak- tam yüz otuz yedi binanın yanıp kül olduğu haberi geldi. Binaların çoğunu İbrahim Efendi yapmıştı. Yapmadıklarında ise mutlaka ahşap bir işi bulunuyordu. Vakti zamanında elinin değdiği tüm binaların yandığı İbrahim Efendi, "ateşli" günün kendisi için pek de hayırlı bitmeyeceğini biliyordu.

Yanılmadı. Yatsı namazı kılındıktan sonra Şeyhülislam onu huzuruna çağırdı. Kendisinin saray içerisindeki hâl ve hareketlerinin eski putperest günlerini unutturduğunu; ancak onun elinden çıkmış tüm binaların yanmasına da anlam veremediğini söyledi ve olanlar

karşısında ne düşündüğünü sordu. Dülger İbrahim Efendi, o sırada Galata'dan aşağıya mı atılacağını, yoksa Sarayburnu'ndan topla denize mi fırlatılacağını düşünüyordu. *Ateş yemi üzre mumdan keştî* sözü, dilinin ucuna gelse de tek kelime etmedi. Yanan binalarda, şehir eşrafından paşalara, hattâ hareme mensup kadınlara varana dek birçok kişi ölmüştü. Şeyhülislamın son taifeyi özellikle vurgulaması İbrahim Efendi'nin zaten açılmayan ağzını daha sıkı kilitledi. Demek ki her gece bir mumun içinden çıkarıp, eriyerek eriyişini izlediği Hüsn'ü şimdi gerçekten yanmıştı. İbrahim Efendi o an Galata veya Sarayburnu yerine kendi yaptığı bir gül asmalığına bağlanarak yakılmak istedi. Binaları yanan marangoza ancak alevler içinde can vermek yakışırdı. İbrahim Peygamber yanmamıştı; ama kendisi yakılmayı sonuna dek hak ediyordu.

Şeyhülislam yanma hevesiyle yanıp tutuşan dülgere artık sarayı terk etmesini ve mesleğini icradan men edildiğini söyledi. Bunun dışında istediği her şeyi yapmakta hürdü. Padişahın lütfuna, merhametine, devletin bekasına duacı olması salık verilen İbrahim Efendi selam verip Şeyhülislam'ın huzurundan ayrıldı: Bir heybeye doldurduğu eşyalarını sırtına aldı, Mesnevi'sini koltuğunun altına sıkıştırdı ve sarayın bahçesinden çıktı. İsa Peygamber'in mübarek mesleğini icra eden bir ermiş olarak girdiği sarayı; cine şeytana karışmış günahkâr bir ucube olarak terk ediyordu ve bundan sonra yapacağı en iyi şey kendisini nerede ve nasıl yakacağını düşünmekti.

Fakat bir an için, gece yaşadıkları gözünün önüne gelince kazanın dibinde gördüğü ve telaştan ne olduğunu anlayamadığı nesneye bakmak için elini kuşağına attı. Attı atmasına ama, eliyle yoklayıp ne olduğunu bir türlü anlamadığı şeyi çıkarmaya cesaret edemedi; çünkü bunun yine hayra alamet bir şey olmayacağını düşünüyordu. Fakat sonunda cesaretini toplayıp kuşağına sıkıştırdığı şeyin pürüzsüz, yassı bir levha olduğunu görünce ise tam bir hayal kırıklığına uğradı. Ne türden bir lanet olduğuna akıl erdiremediği nesneyi uzun uzun inceledi. Fakat yoğunlaşmış, mum olmaktan çıkıp artık kemikleşmiş bu pürüzsüz satıhta gerçekten de hiçbir şey göremedi. Levhayı gözüne yapıştırıp ufacık bir işaret veya yazı bulmak ümidiyle her bir zerresini

inceledikten sonra Tatar dilberin suretinin başına ne işler açtığını tek cümleyle özetledi: *Ateş yemi üzre mumdan keştî.*

İşte o an İbrahim Efendi yassı ve parlak satıhta Tatar kırması dilberin kendisini izlediğini fark etti. Cariyenin güzel yüzünü, üstelik de kendisi gibi ona şaşkın şaşkın bakarken görünce daha da şaşıran İbrahim Efendi levhada gördüğü yüzün, tıpkı bir aynadaki gibi, ona kendi yüz ifadesiyle baktığını anladı. Bu güzel yüzü görünce bir an için tebessüm etti. Tatar dilber de ona tebessüm edince İbrahim Efendi, Tatar güzelini hep böyle görebilmek için aynaya hep gülümseyerek baktı. Hem de hiç durmadan…

Hattâ bu işi öylesine abarttı ki kendini yakma planlarını bir tarafa bıraktığı gibi, yemeden içmeden de kesildi ve mumdan levhayı günlerce tebessüm ederek izledi. Onu hep görmek istediği gibi ve içi kan ağlayarak… Gülümsemesini sadece bir kez bozdu. O da, meşum gece boyunca yazdığı kâğıt tomarlarını daha sonradan Ahmed, Mehmed, Mustafa Reşid ve yine Mehmed adında oğulları olacak ve sonuncusu Gâlib olarak bilinecek, kendi gibi Mevlevi olan Mustafa Efendi'ye verirken. Pek az konuşmuş, tek bir şey istemişti İbrahim Efendi: Bu kâğıtları, ahirete intikalinden evvel oğluna verecekti. Onun oğlu da yine mahdumuna nakledecek ve bu zincir böylece devam edecekti. Bu garip isteği tam olarak anlamadığını düşünen Mustafa Efendi "Peki ne olacak sonunda? Kimin olacak bu kâğıtlar?" diye sorunca İbrahim Efendi şöyle demişti: "O gideceğini yeri biliyor. Sen yeter ki dediğimi yap." İbrahim Efendi daha fazla konuşmadı. Kâğıtları elinden hiç düşürmediği Mesnevi'sinin arasına koyup uzattı.

Evine gidip mumdan levhaya üç gün daha gülümseyerek bakan İbrahim Efendi bir süre sonra, karşısında duran ilahi güzelliğin ızdırabına dayanamadı ve levhayı kuşağının arasına sıkıştırdığı gibi Galata Kulesi'nin yolunu tuttu. Dülger İbrahim Paşa olduğunu söyleyip kuleye çıktı. Yangın gözetleyen tulumbacıların tuhaf ve şaşkın bakışlarına aldırış etmeden üzerine koca bir kese barut serpip ateşledi ve Galata Kulesi'nin Kızkulesi'ne bakan tarafından kendisini aşağı salıverdi. Tüm bunlar, ne yaptığını bilen ve bunda ölesiye kararlı olan bir adamın çabukluğuyla, göz açıp kapayana kadar olup bitmişti.

Yüzü hariç her yeri yanan İbrahim Efendi'nin dudaklarında ölümün verdiği acıyla karışık ilginç bir tebessüm vardı.

Daha ilginç olansa kuşağının arasından çıkan levha ve onun üzerindeki kadın resmiydi. Tıpkı İbrahim Efendi gibi hüzün ve acıyla karışık bir gülümsemesi olan bu kadın, ağaçlı ve kayalıklı bir manzara önünde ellerini kucağında birleştirmiş öylece bakıyordu.

Şeyhülislam, Dülger İbrahim diye birinin kendisini Galata'dan attığı haberini alır almaz olay mahaline ulaştı. Kule'nin dibinde, İbrahim Efendi'nin yanmış ve kanlar içinde kalmış cesedinden daha çok, onun kuşağından çıkan levha üzerine yapılmış, uhrevi bir manzarayı ardına alıp garip bir ifadeyle gülen bir kadının resmini inceledi. İlk önce, put-perestin üzerinden çıkan nesnenin yakılmasını emrettiyse de, fikrini değiştirerek resmin Frenk tacirlere satılarak değerlendirilmesini söy-ledi. Melun suretin devlet sınırlarından çıktığından emin olmak iste-yen Şeyhülislam, yaklaşık iki ay sonra resmin Floransa vilayetinin *Vinci* kasabasından gelen bir tacire satıldığını öğrendi. Yıl hicri 907 Cemaziyelahir, yani miladi 1502 yılının ocak ayıydı.

NEY METAFORUNDAN ŞEYH GÂLİB'E BİR BAKIŞ

Ravza Kol

İnsanoğlunu diğer canlılardan ayıran en önemli özellik düşünmedir hiç kuşkusuz. Fakat bununda üstünde insanın duyguları, dini hisleri ve estetik algısı vardır. Böylece insanın olduğu yerde yaradılışından itibaren müzikte var olmuştur.

Eski Türk uygarlıklarında müzik aletlerinin sosyal hayatta belli bir yeri olduğu bunların içinde üflemeli çalgılarında kullanıldığı hatta ney sazına aynı bir önem verildiği görülür.

Neyin ilk üfleyicisinin Hz. Musa olduğunun ve Hz. Musa'nın çoban iken kaval üflediği rivayetlerde geçer. Ney sazı ilk çağlardan bu yana kullanılagelmiş uygarlıkların tarihinde yeri büyüktür.

Neyin gerçek manada bugünkü halini alması Mevlana Celaleddin Rumi ile başlamıştır. Mesnevisinin ilk 18 beytinde neyin kâmil insana çok güzel bir örnek teşkil ettiğini söyler. Mevlevilerin neye bu denli maneviyat yüklemesi klasik Türk şiirine sonsuz mecaz ve edebi sanatlar katmıştır.

Divan edebiyatına yeni bir ruh, taze bir nefes getiren Şeyh Gâlib'de de "ney"e sıkça rastlanılmaktadır. Ney, Şeyh Gâlib'e göre her veçhile "âşık-ı sâdık"a teşbih olunur (Kültür Bakanlığı, 2006: 88).

*Şeyh Gâlib'in beyitlerinde ney kimi zaman etkileyici güzel bir ses kimi zaman mürşid-i kâmil yerine kullanılmıştır.

Olur nây u kudümün nağmesinden ditreyip raksân
Velí ifşâ-yı esrârında eyler híştendârí

Cefâdan ney gibi zâr etmez olmuş
Varıp Leylâyı bízâr etmez olmuş

*Ötelerin diline tercüman olan neyin o yanık, hazin sesini dinleyenlere canlar bağışlayan Cebrail nefesi olması durumunu anlatır.

Kâlıb-ı Meryem olur hem-dem-i Rûh-ı Cibrîl
Gelse lafz-ı kaleme ma'ni bí-gâne-i ney

*Ney boyu ve soluğuyla nasıl âdem olunacağını da anlatmaktadır (Duru, 2007: 3).

Bir dem u bir elif gerek âdeme âdem olmağa
Gâlib i remzi keşf eder kâmet-i Hak-nümâ-yı ney

*Neyi Hz. Yusuf Peygamberle eş tutup onun kuyudaki inleyişiyle özdeş-leştirerek bir dert evi olarak göstermiştir.

Dem urur saltanat-ı Mısr-ı hakíkatdan Kays
Yûsuf-ı nağmeye çâh olsa siyeh-hâne-i ney

*Ney'in Hızır Aleyhisselam ile özdeşleşmesi de görülmüş, sonsuz âlemin temelini teşkil ederek başı olarak gösterilmiştir.

Mecrâ-yı feyz Hızır-ı hidâyetdir ârife
Ab-ı hayât künkü imiş şâh-râh-ı ney

*Ayinlerde nat'ttan sonra, ney ile taksim yapılması sebebiyle, ney muk-teda/öncü olarak düşünülmüştür (Duru, 2007: 4).

Nâyın ki tıfl-ı mektebidir saff-ı mûsikâr
Üstâd önünde verziş-i âh enin eder

*Ney'i Mevleviliğin bir metaforu olarak yüceltmiş ve anlatmıştır.

Çeng ü nefir her biri mazharıdır bir ârifin
Hazret-i mevlevíyedir aşkta intimâ-yı ney

*Ehl-i mutasavvıflara göre var olan her şey Allah'ın bir görüntüsü hatta gölgesidir Şeyh Gâlib'in bu şiirinde de Ney sesiyle sırları açmasıyla vahdetin belirginliğini özetler.

Ey nâyı aceb sırrı Hüdâsın neysin
Hem nahlu hem ateşi Hüdâsın neysin

Yahşı yaraşır inni enellah sana
Musânın asâsın ejdehâsın neysin

Şeyh Gâlib'in birkaç beyitinden hareketle neyin sadece bir musiki aleti olmadığı özellikle bir tefekkür ve inanç vasıtası olduğu görülüyor. Gâlib de her şeyden önce tasavvuf felsefesi içinde yoğrulmuş bir şair, Mevlevi Tekkesi'nde şeyh olmuş sufi bir şairdir.

"Hüsn ü Aşk" adlı eserinin başında;

Esrârını Mesnevî'den aldım
Çaldımsa da mirí malı çaldım

derken açıkça övündüğünü dile getirir. Ondaki Mevlana ve Mesnevi tesirini âşikar eder.

Yani ney, Gâlib'e göre var olan Allah'ın bir görüntüsüdür. Ney içli sesi ve sırları söylemesi ile birliğin(vahdetin) belirgin bir özetidir.

Cânî

Gül yüzündür bülbülündür nâb-ı sevdân karam
Yâr serdendir geçilmez âh u zâr etsen ne gam

Bende artık Leyl vardır subha etmem intisâb
Âfitâbım aşktan ettin bende kalmaz kim menam

Dem-be-dem şâir ü sair oldum gül oldum hâr iken
Derbeder oldum gül oldum çekilmez âh belâm

Bin beter oldum har anlar derd-i aşktan yâr susar
Hûn akar peymâne humdan bî-haber menba' yaram

Bâde-i âteş-i aşk Cânî yakar âh mihr ü mah
Can çıkar hergiz gönül hep tam o lâl etmez kelâm

TEK HECE

Muhammed Burkucu

Şair, bu şiiri "aşk"ın rüyasına girip "Beni yaz, sen beni tanıyorsun" demesi üzerine, İstanbul-Ankara arası tren yolculuğunda yataklı vagonda, bir gece yarısı yazdığını ifade ediyor. İstanbul'dayken üç gün boyunca şairin yakasını bırakmayan rüya Ankara'ya dönerken doğmuş.[2] Elbette ki aşkın kendisini anlatmasına ihtiyacı yoktur. Ancak belli ki şairin buna ihtiyacı varmış ve bu rüya da onun kendi kendisiyle deruni bir konuşması olmuş. Belli ki, bu rüya sadece şiirin teşekkül sebebi olmakla kalmamış, şiirin üslubunu da kesinkes belirlemiştir. Zira aşk bizzat kendisi anlatır kendini. Bu da şiire, daha doğrusu şiirin diline güç verir. Şiirin ilk dizesi (ki bu dize istisnasız herkese seslenir) bütün dikkatleri üzerine toplayacak güçtedir:

Var mı beni içinizde tanıyan

Bir meydan okuyuş hissi veren bu dize- her ne kadar aşkın kisvesi sesten ziyade sükût olsa da- aşka yaraşır bir edadadır. İkinci dize, ilk dizede bir anda parlayıveren dalganın yavaşça dinmesini andırır. Sular usul usul durulur, bir sakinlik baş gösterir ve üçüncü dizede, ilki kadar güçlü olmayan bir dalga yeniden zuhur eder. Dördüncü dize ise bu medceziri tamamlar.

Var mı beni içinizde tanıyan
Yaşanmadan çözülmeyen sır benim
Kalmasa da şöhretimi duymayan
Kimliğimi tarif etmek zor benim

Şiirin ilk dörtlüğü yerinde bir mukaddimedir. Aşk kitabının mukaddimesi… Şair aşkın üzerinden, aşkı anlatmanın zorluğundan dem vurur.

[2] Cemal Safi, Adıyaman Üniversitesi, şiir dinletisi: https://www.youtube.com/watch?v=k8DDhMc_eMo

Zaten sonraki yedi dörtlük de aşkın görülebilecek, en azından sezilebilecek etkilerinden bahseder. Son dörtlükte de yine aşkın tarifsizliğine yer verilmiştir. Tam bir tanım, bir tarif söz konusu değildir. Aşkın barınağı insandır ve elbette insan üzerinden anlatılması iktiza edecektir. İnsan aşk deryasında hem faildir, hem de meful. Ancak aşkın keskinliği meful oluşta gizlidir. Zira aşk sahip olmaktan çok bir ait oluş, bir teslimiyettir.

Aşkı anlatmanın yolu görülebilen, sezilebilen etkiler üzerinde vücut bulur, bu yüzden şiirde telmih hakîmdir.

Mukaddimeden sonra aşkın etkilerine şahit oluruz. İlk meful "bülbül"dür. O âşığın en güçlü sembolüdür. "Doğu edebiyatlarında önemli bir yeri olan bülbül güllerin açtığı günlerde daha canlı öttüğünden gül ile arasında muhayyel bir aşk ilişkisinin var olduğu kabul edilmiş, bülbül aşığa, gül de maşuk veya maşukaya benzetilmiştir. Aralarındaki bu ilişki mecazi aşk olarak kabul edilmiş, gülün aşkı ile tutuştuğu için bülbüle "şeyda" (çılgın) ve "zar" (ağlayıp inleyen) sıfatları verilmiştir."[3] Gül rengi itibarıyla ateşe benzetilir, bülbülün yanmasının sebebi de bu ateşîliktir.

Bülbül benim lisanımla ötüştü
Bir gül için can evinden tutuştu
Yüreğine Toroslar'dan çığ düştü
Yangınımı söndürmedi kar benim

Bülbülün derdinin devası yoktur. Şair bunu sönmeyen yangın olarak nitelendiriyor. Âşığın varlığı derdiyledir ve bu dert hiç bitmeyecektir. Her ne kadar gül ve bülbül hikâyesi genel bir maşuk ve âşık ilişkisi verse de, buradaki yangının bize özel olarak anımsattığı bir hikâye vardır: Kerem ile Aslı.

İkinci dörtlükteki genel figürden bir güruhun ahvaline geçilir üçüncü dörtlükte. Bu güruh fani dünyadaki güç sembolleridir. Ve bittabi aşkın

[3] Cemal Kurnaz, "Bülbül", TDV İslam Ansiklopedisi.

karşısında bu güçlerinin hiçbir ehemmiyeti kalmaz. Zira aşk herkesedir. Mekân, zaman, kuvvet ayrımı tanımaz.

Niceler kraldı, sultandı, şahtı,
Benimle değişti talihi bahtı
Yerle bir eyledim taç ile tahtı
Akıl almaz hünerlerim var benim

Dördüncü dörtlük, üçüncü dörtlükten farklı olarak âlim ve vahşi figürlerine de yer verir. Üçüncü dizedeki Selim ise, üçüncü dörtlükteki güç sembollerinin tekil hâlidir.

Kamil iken cahil ettim âlimi
Vahşi iken yahşi ettim zalimi
Yavuz iken zebun ettim Selim'i
Her oyunu bozan gizli zor benim

Dörtlüğün ilk dizesi aklımıza hemen Fuzuli'nin o meşhur beytini getirmektedir:

Işk imiş her ne var Âlem'de
İlm bir kîl ü kâl imiş ancak

Kamil iken cahil durumuna düşen âlim yabancısı olduğumuz bir insan tipi değildir. Eski hikmet öykülerinde sık sık rastlayabileceğimiz türdendir. Tabi olarak Fuzuli'nin beytinden sonra Binbir Gece masallarının dünyası da, kültür hazinemizin parçası olan daha birçok sözlü veya yazılı eserin dünyası da önümüzde belirivermektedir. Tıpkı üçüncü dörtlükte olduğu gibi.

İkinci dizede de birinci dizeyle aynı durum söz konusu olmakla birlikte, burada dikkatimizi celbeden bir başka önemli husus daha mevcuttur. Bilindiği gibi Hz. Muhammed'in amcası Hz. Hamza'yı müşrik bir köle öldürmüştür. Bu kölenin adı Vahşi'dir. Yine bilindiği gibi Vahşi bu olaydan sonra İslam'ı seçmiş ve Bilal Habeşî ismiyle İslam âleminin pir-i müezzini olmuştur. Yani Safi'nin deyimiyle vahşi iken yahşileşmiştir.

Yavuz Sultan Selim hakkında olan meşhur menkıbe şunları anlatır: Mısır seferine giderken bir yerde mola verilir. Yavuz çadırından uzun bir süre çıkmayınca askerler homurdanmaya, taşkınlık yağmaya başlar. Bir süre sonra bir aslan çıkagelir ve askerler korkmaya başlar. Aslanın sesini işiten Yavuz çadırından çıkar ve bir vuruşla aslanın boynunu kırar. Aslan oracıkta canını teslim eder. Buna şahit olan askerlerden artık çıt çıkmaz olur. Mısır'a varıldığında Yavuz'un hizmetiyle yükümlü bir cariye Yavuz'a âşık olur fakat bunu söyleme cesareti gösteremez. Bir kâğıda "Derdi olan ne etsin?" yazıp Yavuz'un yattığı yastığın altına bırakır. Çadıra gelip kâğıdı fark eden Yavuz da, "Derdini söylesin." yazar aynı kâğıda ve yine aynı yere bırakır. Ertesi gün cariye "Söyleyemiyorsa ne etsin?" diye yazar. Yavuz yine çadıra döndüğünde notu bulur ve altına "Korkmasın, söylesin." yazar. Üçüncü gün cariye Yavuz'un karşısına çıkma cesaretini göstermiştir fakat nazenin ruhu Yavuz'un heybetine dayanamamış oracıkta bedeninden ayrılıvermiştir. Rivayete göre bunun üzerine Yavuz'un gönlünden şu beyit düşer tarihe:

Şîrler pençe-i kahrımda olurken lerzân
Beni bir gözleri âhûya zebûn etti felek

Burada dikkati çeken bir başka nokta da Yavuz'a atfedilen bu beyitin ilk dizesindeki "olurken" fiilimsisindeki "–iken" ekinin Safi'nin dizelerinde de korunmuş olmasıdır.

Son olarak aşk, haklı merdaneliğiyle hükmünü bir kez daha belirtir: "Her oyunu bozan gizli zor benim"

Sebep bazı Leyla bazı Şirin'di
Hatrım için yüce dağlar delindi
Bilek gücüm Ferhat ile bilindi
Kuvvet benim, kudret benim, fer benim

Sultanlardan, âlimlerden sonra aşk efsanelerimizin başkahramanlarıyla karşılaşıyoruz. Burada dikkat kesilmemiz gereken ilk kelime "sebep" kelimesidir. Leyla da Şirin de birer sebeptir. Tıpkı gülün, bülbülün yanmasına sebep olduğu gibi. Aşkı uğruna dağları delen Ferhat burada aşkın ona verdiği gücü anlatmaktadır. Son dizede, zaten redif olarak anlatımı epey güçlendiren "benim" kelimesinin tekrarları bu güce güç katmış ve aşkın gücünü çok daha iyi hissetmemizi sağlamıştır.

Yeryüzünde ben ürettim veremi
Lokman Hekim bulamadı çaremi
Aslı için kül eyledim Kerem'i
İbrahim'in atıldığı kor benim

Eskiler, sevdanın insan bedeninde bulanan dört sıvıdan (ahlât-ı erbaa) biri olduğunu söyler. Bu dört sıvı dengeyi sağlamaktadır. Birinin artması veya azalması hâlinde ise sıhhat bozulurmuş. Sevdanın sebep olduğu hastalıklara sevdâvî hastalıklar denir. Bunlar da sinir ve akıl hastalıklarıdır.[4] Elbette veremi de bu bağlamda düşünebiliriz. Verem derdinin çaresi yoktur. Nitekim Lokman Hekim bile (ki isminin "hâkim" isminden galat olduğu söylenir) çaresini bulamamıştır. İkinci dörtlükteki yangın kelimesinden anımsadığımız Kerem ile Aslı bu dörtlükte doğrudan doğruya aktarılmıştır. Devamında ise ateşle birlikte sık sık anılan Hz. İbrahim'le yangın imgelemi son hududuna ulaşmıştır. Bilindiği gibi Hz. İbrahim, Nemrut tarafından büyük bir ateşin içine atılmış ancak Allah'ın bir mucizesi sonucu atıldığı ateş bir gül bahçesine dönüşmüştür. Enbiya suresinde geçen şu

[4] Pala İskender, Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü, Kapı Yay., 2015

ayette: "'Ey ateş! İbrahim'e karşı serin ve esenlik ol!' dedik."[5] denmektedir. Hz. İbrahim teslimiyeti ve imanı temsil eder bu kıssada. Bu sebeple aşkın bir teslimiyet olduğunu burada bir kez daha düşünüyoruz. Ayrıca "Vahşi"yi saymazsak, Hz. İbrahim'in anılması ilahî aşka doğrudan ilk işarettir.

İlahimle Mevlânâ'yı döndürdüm
Yunus'umla öfkeleri dindirdim
Günahımla çok ocaklar söndürdüm
Mevla'danım hayır benim, şer benim

İlahi aşk deyince kültürümüzdeki en önemli iki isim Mevlana ve Yunus Emre'dir kuşkusuz. Mutasavvıf şairliğin öncülerinden biri olan Mevlana vecd halinde sema dönmesiyle anılırken, diğer bir öncü olan Yunus şairliğiyle anılır. Yunus'un öfkeleri dindirmesinin bize hatırlattığı ilk şey Yunus'un kendisini "miskin" diye anmasıdır. Nitekim Cemal Safi yukarıda bahsi geçen rüya meselesini anlattığı konuşmada Yunus'tan şöyle bahseder: "Cinnet geçirin, intihara teşebbüs edin, Allah korusun; yalnız yanınızda Yunus'tan bir iki şiir olsun, iki dörtlük okuyun vazgeçersiniz intihardan da cinnetten de.[6]"

Üçüncü dize de bize sayısız öyküyü, kıssayı anımsatan dizelerden biri. Aşkın âkili divane ettiği apaçık bir gerçektir. Niceler bu divanelikle birçok hatalar işlemiş, günaha batmıştır. Kula duyulan aşkla, hakiki sevgilinin unutulduğu vakidir. Leyla, her zaman Mevla'ya götürmez âşığı. Bazen derbeder olduğuyla kalır insan. Zarara uğrayanlardan olur. Tehlike hiçbir zaman geçmiş değildir. Dün oldu, bugün olmaktadır ve yarın da olacaktır. Dördüncü dizede bu tehlikeli merhalenin, yani fani aşkın, iki ayrı nihayeti hayır ve şer olarak verilmiştir.

[5] http://www.kuranikerim.com/melmalili/enbiya.htm
[6] https://www.youtube.com/watch?v=k8DDhMc_eMo

Benim için yaratıldı Muhammet
Benim için yağdırıldı o rahmet
Evliyanın sözündeki muhabbet
Enbiyanın yüzündeki nur benim

Enbiya suresinin 106. ayeti şöyledir: "(Ey Muhammed!) Seni ancak âlemlere rahmet olarak gönderdik."[7] Bu dörtlükte anlatılan esas budur. Ayrıca "Enbiya" kelimesinin son dizede geçmesi de dikkate şayandır.

Kimsesizim hısmım da yok hasmım da
Görünmezim cismim de yok resmim de
Dil üzmezim tek hece var ismimde
Barınağım gönül denen yer benim

Burada aşk ilk dörtlükteki giriştiği tanımın hududuna ulaşmış, kendini tarif edebileceği en yalın haliyle tarif etmiştir. Aşkın karşısında hiçbir gücün duramayacağını belirtmiş ara dörtlüklerde de bunun örneklerini görmüştük. Dolayısıyla aşkın bir hasmı yoktur, daha doğrusu onunla hasım olabilecek güçte bir duygu mevcut değildir. O en katı yürekleri bile dize getirebilir, bükülmez bilekleri bükebilir. Hısımı da yoktur aşkın. Çünkü rakip olma konusunda hasımlığın durumu neyse hısımlığın durumu da odur. Aşk bütün duyguların üstünde, hatta bazen bütün duyguları içinde barındırabilen bir göktür. O bir tektir.

Elbette ki aşkın belirli resmi, cismi de yoktur. Tarifi bile olmayanın somut bir şekilde var olması vaki değildir. O bir isimden ibarettir yalnızca, herkesin anlamını bildiği (yahut hiç kimsenin bilmediği). Dil üzmezim diyor nazenin bir edayla aşk. Tek heceliğini vurguluyor. Bu tek hece bir anlam bir manadan ziyade bir nida edasındadır. Âşık, aşkını anlatırken çaresiz kalır ve "dil"inden bir "ah" kopar gelir yalnızca. İşte bu nida her şeyi anlatır. Barınağı ise dildir. Dillerin en güçlüsüdür belki ama aslı dilsizliğindedir.

[7] http://www.kuranikerim.com/melmalili/enbiya.htm

ÜÇÜNCÜ RASTLAŞMAMIZ

Okan Torun

Hiçbir şey kabuk bağlamayan bir yarayı kapatmıyor. Dünlerin ertesine pişmanlık yükü acılar biriktiriyorum. Gövdemde ağır ağır sızlayan yağmur damlalarıyla terk ediyorum bu kenti; mevsimler kapanıyor, şarkılar yarım kalıyor, yalnızlık her geçen zamanda gölge gibi takip ediyor bizi; unutulmayan hatıralarda eskitiyoruz birbirimizi.

•••

Yağmuru tanı artık sevgilim, senin için güz vakitlerinde göğe apansız kanat çırpan turnaları hatırla; kırgın sokaklarda yürüyen çocukları yanaklarından öp, gülümsediğin anları sandığında üşüyen papatyalarla sakladım sen bir gün geri döneceksin diye.

•••

Bu üçüncü rastlaşmamız sevgilim. Ya gerçeğin ortasına dökülüp duruyorum ya bir rüyanın ortasından sana koşuyorum ya da araftayım. Bilinmezliklerin çağından gözlerine bakıyorum. Beni bıraktığın kuytunun avcunda dünyayı izliyorum. Kana bulanmış şiirlerimin her harfinde senin çıkmazların, kırılmış aynaların boynunda rüzgârsızlığın, kirlenmemiş beyaz ellerin, her yıkıldığımda çocuk neşesiyle büyüttüğüm sesin var.

•••

Kaybolduğum bir yağmurdun sen
Dönüp dönüp aklıma çalan
Vazoda sessizce büyüyen kırgın bir karanfil gibi
Birkaç kelime kadar gözlerindeyim artık
Yüzün kalabalıklaşmış yağmurlardan
Denize açılan bir örtü
Gittikçe azalan sisin ortasında kaldı kent
Sen yanımda yürürdün,
Tutundum ellerine
Yırtılmış saçlarımdan uzandım gövdene

Gövden şiirdi inandım
Narçiçeklerini ezdim dişlerimle
Bahar işte böyle gelecekti bu eve

•••

"Ayrılık kışın yüzüne yüzüne vurduğunda belki bu sabahları hatırlarsın diye yazıyorum bu kelimeleri, belki hatırlarsın diye, sesin can olmuştu eskiden ben, şimdi kelimelerim kan döküyor gözlerinin yamacına…"

ATEŞ VE KALANI

Rabia Hadel Arıkan

Başlangıcın düğümü. Kutsal bir anlam. Her şeyin içinde barınmış nitelik. Ruhun tatmin olma becerisinde saklanmış gizli kalıntılar. Gerçek olanın sezgiye dayalı tutunuşu. Ve bu tutunuşun ortaya saçtığı ilahi bilgi; Ateş…

Arınmanın, dönüşümün, gücün ve onun timsalinin puslu hengâmelerdeki çekimi. Bir de itişi. Hele enerjisi. O ruhsal hiyerarşinin yönetimine el dirsek koyduğu, ışığın sembolü. Istırap, ıstırabın acısında, neşeden göbek çatlatan bir seçimin geri ama dik duruşuna katılımı; Ateş… Güneşin ve ocağın bütünü. Karanlığı aydın eden arınımının, suretinde yükseltici ve çekici oluşu.

Halinde var oluşu hayattaki kıvılcımı. Canlandırdığı 'bir şeyin' zamandaki alıntısı. Algıyı harekete dâhil eden çırpınışlarının farlılıklarda birleşmesi ve bu birliktelikten aklın ruha hitabında yola koyuluşu; Ateş.

Açığa çıkardığı ışık ve yankısı söz konusu olunca, ocağında pişirdiği besini için insanları toplayışında yanmasına izin verecek kadar eylemciliğe bürünmesi. Hamlığı çözünürlüğe kavuşturma özü ile kendi fırınında yangına karışması. Oluşu ve oluşunda yaratısını hafife almayan bir olgunun ismi kendisi; Ateş… Alevinin tutabildiklerinde de tutamadıklarında da, gerçekleştirmenin amacına düşmüş aşkını betimleten herhangi bir hedefin tortularından vazgeçmeyişi ve kavramının değerinde bilincini ve bilgisini ruhun adımlarına bırakışı; Ateş… Kendi imtihanında bilgiyi beyazın içine sürükleyişi sonra da onu yakışı. Bilginin yanışı. Yanarak daha mükemmel uyanışı ve kalışı. Işığındaki yayılımı insan varlığına üflemesi ile ince ruhsal tesirlerin en hoş çıtadaki esnekliğini sunuşu; Ateş… İnceliklerin meydana buyrulmasında "var'daki" ve "açık'taki" en büyük yardımını evren ve içindekileri için iz bırakışı. İçi eriten yanışını dışa atfedişi sonucunda

kabulünü ve kabulüne uygulayışı. O'nda yürüyene, ait edebileceği hissini mümkün kılışı. Yürüyende, yine onun yürüyüşüne devrettiği parıltısını farkındalığa ve konsantrasyona teslim edişi. Yerde yandığı seviyesini ritimleştirişi. Sonra da onu göğe bağlayışı. İdeasını ortaya atışı; Ateş… Ruhi ılıklığını, ışınında ve ışığında "gerçeğe" meşale verişi. Bu hizmetinin tüm renklerindeki şeklini tasarlayışı. Hepsi ateş, her şey ateş ve diğerleri ateşin kalanı.

ŞEYH GÂLİB, BİR KAÇ DAMLA DİZE

Erol Doğan

Şeyh Gâlib, kimilerine göre Klasik Türk Edebiyatının son büyük şairidir. 1757 doğumlu olduğu bilinen Şeyh Gâlib'in asıl adı ise Mehmed'dir. İlk şiirlerinde Hoca Neş'et tarafından kendisine verilmiş olan "Esed" mahlasını kullanmıştır. Bu mahlasın başkaları tarafından kullanılmasının üzerine Gâlib mahlasını almıştır.

Üslup bakımından Sebk-i Hindî akımından etkilendiği bilinmektedir. Yirmi dördünde sahib-divan olan Gâlib'in yirmi altısında da Hüsn ü Aşk'ı yazdığı bilinmektedir.

Aileden Mevlevi olan Gâlib, Mevleviliğe intisap etmiş, Galata Mevlevihanesi şeyhliği yapmıştır. Şiirlerinde de bu felsefenin derin etkilerini yansıtmıştır.

Genç yaşta -1799 yılında- İstanbul'da vefat eden Gâlib, Galata Mevlevihanesi avlusundaki türbede medfundur.

Şiirlerinde ses ve söz güzelliğine önem vermiş; duygu, düşünce ve hayallerini ustalıkla dile getirmiştir.

BAZI BEYİTLERİN AÇIKLAMALARI[8]

Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

Gül âteş gülbün âteş gülşen âteş cüybâr âteş
Semender-tıynetân-ı aşka besdir lâlezâr ateş

Gül ateş, gül fidanı ateş, gül bahçesi ateş, ırmak ateştir. Aşkın semender yaratılışlarına ateş lale bahçesi olarak yeter.

[8] Halûk İpekten, Şeyh Galib Hayatı-Sanatı-Eserleri Bazı Şiirlerinin Açıklamaları, Akçağ Yayınevi, Ankara, 2015

Aşık olanlar sürekli ateş içinde yaşarlar. Onlara gül, gül fidanı ve ırmak hep ateş olarak görünür. Lale bahçesi olarak onlar için baştan başa ateştir.

Renk bakımından gül, gül fidanı ve akşam saatinde kıpkırmızı olmuş ırmak ve gelincik bahçesi ateşe teşbih edilmiş.

Hayâl-i hasret-i hâlünle âh etdikçe uşşâkun
Şeb-i fırkatde her dem ahterân eyler nisâr âteş

Aşıkların beninin özleminin hayaliyle ah ettikçe, ayrılık gecesinde yıldızlar her an ateş saçarlar.

Aşıkların ahları kara, dumanlı ve kıvılcımlıdır. Gündüz ahın dumanı gökyüzünü karartıp gece yapar. Kıvılcımlar da geceleri gökte yıldızları oluşturur. Sevgili olmayınca, aşıklar için her yer karanlıktır. Ben yuvarlaktır. Yıldızlar da yuvarlaktır. Yıldızların oluşması ve parlaklığı bir hüsn-i ta'lil ile anlatılmıştır.

Klasik Türk edebiyatının son büyük şairi kabul edilen Şeyh Gâlib'in şiirlerinde ortaya koyduğu hayaller son derece ince düşünülmüştür. Tezat kelimeler dahi onun beyitlerinde aynı manada buluşmuştur. Onun ince sözlerini yalnızca iki beyitle anlamak elbette olası değildir. Bizimkisi yalnızca, deryanın içinden iki katreyi tatmaktır.

ŞEYH GÂLİB

SÖYLEŞİ Zeynep Şule Altuntaş

Efendim biz Muhit Dergisi olarak sizinle hasbihal edelim istedik. Sizin edebiyat ve şiir hakkındaki düşüncelerinizi öğrenmek istiyoruz.

Devrinizde nasıl bir edebî ortam vardı?

(Bu bir) meclisti, ama, sanki sevgi gül bahçesiydi. Bülbüllerinin hepsi de sohbet ve muhabbet ehliydi.

Meclise katılan şairler hakkında bilgi verir misiniz?

Her biri sözden anlayan usta şairlerdi; hepsinin hazineleri (divanları) ellerindeydi; hepsi de gençti.

Sohbetlerler hangi konular üzerineydi?

Sohbetlerin konusu şiir, hüner ve bilgiydi; konuşmaları, nazım, nesir ve musiki üzerineydi.

Hüsn ü Aşk'ı yazmanızda Nâbî'nin ve Hayrabad'ının etkisi olduğu biliniyor. Nâbî ve eseri hakkındaki görüşlerinizi bizimle paylaşır mısınız?

Ben, nüktecilik şarabıyla mest idim; zaman, delikanlılık çağının sabahıydı.

(O mecliste) bazen Hayrâbad okunuyor ve Nâbî hayırla anılıyordu…

Doğrusunu söylemek gerekirse, bu ilginç bir eserdir ve erbabı yanında elbette değerlidir.

(Nâbî onu) artık çok yaşlandığı bir zamanda pirifâni iken kaleme almıştır…

Manadan anlayan biri o nazmın övgüsünde çok aşırıya gitti.

Mecliste bulunanlar **da** baştan başa bu övgüye katılarak aynı sözü tekrarladılar.

Övgü dolu ifadeler öyle bir anlama gelmeye başladı ki; sanki (Hayrâbâd'ın) bir benzerinin yazılabilmesi mümkün değildir.

Bu (söz) bana, (önüme sürülmüş) ağır bir kadeh gibi göründü ve bir nevi imtihan geldi.

İğneli iğneli konuşarak onlara şöyle cevap verdim:

"Üstadın sözüne söz katmak hiç Nâbî'ye uygun düşer mi?"

"Ey hikayeden haberdar olmayanlar! Şeyh Attar onu eksik mi bırakmış ki?"

"O hikaye işte bu kadardır. Gerisi sonu gelmeyen yalanlardan ibarettir."

Sizce şiir dili nasıl olmalıdır? Çünkü Nâbî'yi bu zaviyeden de tenkit ettiğinizi biliyoruz...

Farsça manzumeler gibi baltan başa zincirleme tamlamalarla yazılmış beyitler her ne kadar yazıya süs verirse de, Türkçe söz içerisinde ağırlıktan başka bir şey değildir. (Bunlar) az olsaydı zararı yoktu; belki, sanat yapmış derdik.

Ancak şurası da vardır ki, o söz ustası(!) aşırı mübalağalar yapma hususunda alçaktan uçan bir kuş gibidir.

Hazret-i Peygamber'in miraçta bindiği Burak'ın vasıflandırılışı nedir öyle? Nef'î'nin at hakkındaki kasidesi ondan daha üstün!...

Burak'ı övmek ve vasıflandırmak (Nâbî'ye) mi düştü? Bu işi ondan kim istedi?

Belki bilmiyor diye haydi affedelim; bir kere sürçen atın başı kesilmez;

Ancak, unutmayalım ki, o koca ihtiyar nice nice namlar, nişanlar almıştır.

Melek soylu beş kudretli padişah ona lütufta bulunarak şairlik tabiatının gelişmesine yardım etmişlerdir, o, dünya pazarında muradını almış, söz meydanında ad san sahibi olmuştur.

Böyle iken, yine tembellik gösterip, nice manalara ulaşmaktan uzak kalmıştır.

Bir iki hoşça tabir buldun diye cinsi münasebeti tarif etmeğe kalkışmak erlik midir?

Eğer denilirse ki, büyük şair Nizami de bu yola gitmiş;

(Derim ki), onunki Acem tarzıdır, ona şaşılmaz; çünkü Acem rintleri pek fazla edep erkân gözetmezler.

Onların her davranışına uymanın ne anlamı var? Caiz olsa bile, bu kadar aşırıya gitmenin gereği ne?

Ayrıca, şunu da söylemeliyim ki; o söz sanatkârı (!) kalemini boşu boşuna sıkıntılara sokmuş:

Baldırı çıplak bir hırsızı adeta Mansur'la bir tutmak istiyor.

(Ona) hayali bir miraç yaptırıp, (bir hırsızı) Hz. İsa'nın makamına neredeyse ortak etmeye kalkıyor.

Hayrâbâd'ın binasının temeli, hayırsız bir insanın olgunluğunu dile getirmek üzerine kurulmuştur.

Doğrusu, çalıp çırpma bir hikâyedir; içinde hırsızlar için bir hayli hisse vardır.

Gerçekten, (Nâbî) ihtiyarca bir yapmacıklığa düşmüş ve bir de hırsızlık işini süslü göstermiş.

Öğüt vermeye kalkıştığında da diyebileceği şundan ibaret: 'Dünya geçici; ahiret hayatı ise ebedidir.'

Ne kadar perişan, ne kadar ağır işitiyor olursa olsun, bu sözü duymamış bir tek kulak mı var!...

Adam ona denir ki, sanat ve edebiyattan anlayanlara yepyeni ufuklar açsın; sözü, aklına geldiği gibi değil de, onu nice tecrübelerle olgunlaştırdıktan sonra söylesin.

Amma ben bunu kime anlatayım? Keşke ben de o kadar (basit ve yalın söylemeyi) becerebilseydim!

Sözün insanların ağızları ile sırdaş olsaydı, bu kadar yüksek perdeden konuşmama gerek kalır mıydı?

Eyvah, eyvah! Niye bu kadar şikâyette bulundum? Yüzlerce kere tevbe ediyorum, yüz binlerce kere sözümü geri alıyorum!

Sizce şiir nasıl olmalıdır?

Şiirden anlayan birinin takdir ettiği güzel ve renkli bir beyit bin dünyaya bedeldir.

Elimdeki kalem her zaman bana şöyle der: halkın beğenisi benim için bir felakettir.

(Adamın) işi gücü insanların zihinlerini yormamaya çalışmak ve herkesi anlayabileceği sözler söylemek olunca, elbette hayali kısırlaşır ve dili de manaca fakirleşir.

Sizce şairlik doğuştan gelen bir kabiliyet midir?

Her hal ü karda şairin kabiliyeti bellidir ve Tanrı'nın sana bağışladığı şeyler meydandadır.

Hiç şairlikte üstün kabiliyeti olan ve manadan anlayan biri hırsızı padişaha eş tutar mı?

Ne kadar kanadı kırık olsa da, şahin yine de baykuş ve kazla bir olmaz.

Sevgi heyecanı kalmadı mı? Yoksa o hikâyenin sonu mu geldi?

Aşkın, şiirlerin klasik teması olduğunu biliyoruz. Peki siz neden bu temayı kullanarak şiir yazdınız?

Hiç aşktan başka, söz incisini harcamaya değer bir şey var mıdır?

Binlerce defa tekrar edildi desen de, sen yine ölümsüzlük şarabı (olan aşkı anlamak)tan bıkma!

(Çünkü) âlem bütünü ile aşk ve dostluk kaygısından ibarettir; gerisi sadece keder, sıkıntı ve eziyettir.

Bu yolu tanıdınsa, orada karşına yolunu kaybetmiş hırsızlar çıkmaz.

Bu, söz derdidir; açıklanamaz ki! Daha anlatamadığım neler neler var…

Son olarak, sizi, Hüsn ü Aşk'ı yazmaya iten sebepleri merak ediyoruz. Bu hususta bizi aydınlatır mısınız?

(Nâbî, sadece) sanat mücevherlerinin bir bekçisidir; onun zevki okşayan bir sanatı yoktur.

Hatta soluğu İsa gibi (diriltici olan) birisi dedi ki: 'Onun gibi söyleyemem, ama beğenmem de' dedi.

Türlü türlü itirazlar öne sürdüm ve her birisini de ispat ettim.

Fakat kendimin çaldığı nağme herkesten önce beni ağlatıp inletti ve sıkıntıya düşürdü.

Dostlar bu sözüm ile beni (sorumlu) tutarak şöyle dediler: 'Gel o zaman bu davanı ispat et! Nâbî'nin güçlükle elde ettiği şeyi Allah sana genç yaşta nasip etmiş…'

O hevesle kalemi ele alarak kırık dökük bu manzum eseri yazdım.

Eksiklerimin olduğunu kabul ediyorum, ancak sözüm boşuna (söylenmiş) değildir.[9]

[9] Alıntı: Muhammet Nur Doğan, Hüsn ü Aşk, İstanbul, 2008, Yelkenli Kitabevi

PIHTILAŞMA FAKTÖRÜ

Nergis İnceoğlu

Ortadoğu'da akan kan pıhtılaşamıyor bir türlü. Çünkü kendileri hemofili olmadığı hâlde bu geni taşıyan anne babalar gibi rahatsızlığı nesilden nesile aktaran bir güruh var ne yazık ki.

Durumlar düzelmedi, düzelecek gibi de görünmüyor. Irak, Suriye... Komşularımız hepsi de.

Suriye'de bomba seslerine annesinin doğum çığlıkları karışan bir çocuk dünyaya gelir: Adı Ela. Olan bitenden habersiz, simsiyah gözlerini açar karmakarışık bir dünyaya.

Babası savaşta ölmüştür, annesi bir başına yıkık duvarlar arasında gözünden bile sakındığı yavrusunu büyütmeye çalışır. Anne çok direnir ama artık bıçak kemiğe dayanmıştır ve evini yurdunu terk etme zamanı gelmiştir.

Yavrusunu sırtına sararak yollara düşer. Uzun bir mücadeleden sonra sınırdan Türkiye'ye girer. Yine yalnız ve umutsuzdur.

Biran durur, büyük bir taşın üstüne oturur ve düşünmeye başlar. Bir başına olsa belki her şey daha kolay olacaktır ama şu dünyada değer verdiği tek varlık olan yavrusu için ne yapacaktır? Onu nasıl büyütecek, nasıl bir gelecek hazırlayacaktır?

Anne bu düşünceleriyle çaresizlik içerisinde kıvranırken bir el omzuna dokunur. İrkilir önce. Dönüp baktığında on yaşlarında bir kız çocuğu olduğunu görür. Kendileriyle aynı kaderi paylaşan bir kız çocuğu. Tek farkı çok daha önceden sınırı geçmiş olmasıdır. Üstelik tüm ailesini kaybetmiş olarak.

Çocuğun adı Hatice'dir. Arapçadaki anlamı erken doğan kız çocuğu olan Hatice, tıpkı isminin anlamı gibi erkenden acılarla tanışır ve küçücük yüreğiyle büyük mücadelelere girişir.

Onun bu mücadelesinde her konuda yardımcı olan bir hamisi vardır. O sınır köyünde tek başına yaşayan bir nine. Hatice'yi sınırı geçtikten hemen sonra baygın bir halde bulur ve evine götürür. Onu yıllar önce kaybettiği çocuklarının yerine koyarak bağrına basar ve büyütür. Okula gönderir. Hatice Türkçe öğrenir. Nineye tam bir can yoldaşı olur.

Hatice geçmişini unutmaz. Zaman zaman ailesini hatırlayarak saatlerce ağlar. Ama öyle güçlüdür ki duygularına yenik düşmez ve hayata sımsıkı sarılır.

Şimdi sıra ondadır. Yardım etme, yaraları sarma sırası.

Ela'yı ve annesini alarak ninesiyle yaşadığı eve götürür. Durumu ninesine anlatır. Önce misafirlerinin karınlarını doğururlar. Daha sonra birbirlerine hikâyelerini anlatırlar. Hatice geçmişe döner. Bu anne-kıza büyük bir merhametle yardımcı olmaya karar verir.

Annesi Ela'yı büyütürken Hatice eğitimine devam eder.

Aradan yıllar geçer. Hatice eğitimini tamamlayıp başarılı bir doktor olur. Ela da eğitimine devam eder.

Çok uzun bir zaman geçmesine rağmen Ortadoğu'daki kan hâlâ dinmemiş, kanamaya devam etmektedir. Hatice'nin göğsünde aynı acı tüm ağırlığı ile durmaktadır. Bu arada da sükunet için neler yapabileceğini düşünmektedir.

Bir gün genç bir öğretmen olan Ela'yı karşısına alır ve Suriye'ye gitmek zorunda olduklarını nedenleriyle birlikte anlatır. Zaten Ela da bunu içten içe istemektedir.

Günler sonra Ela'nın annesini de yanlarına alarak Suriye'ye, tam da savaşın orta yerine giderler. Amaçları ülkelerinde akan kanı dindirmeye çalışmaktır ellerinden geldiğince.

Evet, belki ülkelerinde ve bölgelerinde akan kan hiçbir zaman pıhtılaşmayacak ama onlar akan kanlara tampon yaparak bir nebze de olsa akan kanları durdurmaya çalışacaklar.

VURGUN

Duygu Irmak

Bilhassa mahcubum,
Şoför bey müsait bir yerde
Bilakis değilim sinirlerim alınmış bilmiyorum
Başak burcu kızıyım kendime sinir oluyorum
Hangi Balkan Savaşları'ndan yaralı döndüm
Havada kurşun sesi duyuyorum biliyorum
Ben kaç kere öldüm sen biliyor musun?
Biz düz devam edelim şoför bey.
Herkes aynı çağa bakmıyor
Şoför bey indir beni.
Bir ejderhanın nefesinde pek şahane serinliyorlar
Ne ferah bir bereketmiş ben bilmiyorum
Ben de ellerimi uzatsam biraz ısınsam
Biraz yavaşlayalım şoför bey kendimi dinlesem.
Marduk diye bir yer yokmuş,
Şoför bey sen de bilirsin.
Sen bilmezsin!
Ben oradan geliyorum yorgunum biraz
Marduk diye bir yer yokmuş şoför bey
Sen de bilirsin,
Ben oraya gidiyorum dinleneceğim biraz
Bilakis yorgun değilim kırgınım aslında
Bilhassa mecburum artık duvara çarp beni.

CEVABI TATİL DÖNÜŞÜMDE SÖYLE

Nurullah Taş

Üç aylık tatil elinden tutmamı istiyormuş gibi az uzakta beni bekliyordu. Sınavlarım dün bitmiş, gezeceğim yerlerin planını kafamda çoktan yapmıştım bile. Sadece gerçekleşmesi için işte bugünü beklemiştim. Otobüs saatini kaçırmamak için erkenden kalkmıştım. Gerçi uyuduğumda pek söylenemezdi. Sahura kadar arkadaşlarla oturmuş çay ve çerez eşliğinde muhabbetin belini kırmıştık. Birkaç ay görüşmeyecektik, bu kadarı da hakkımızdı zaten. Valizimi alıp arkadaşlarla vedalaştıktan sonra otogara gitmek için yola revan olmuştum. Açıkçası yolculuk biraz zor geçeceğe benziyordu. Malum Ramazan ayında yolculuk yapmak pek kolay değildi. Durağa gelmiş, otogar dolmuşunu beklemeye başlamıştım derken dolmuş geldi içeri atıverdim kendimi. Yol ücretini ödedikten sonra boş bir koltuğa oturmuştum. Yanımda oturan amcanın uyuklamasından belliydi ki mecburi uyandırılmış, çalışacağı yere doğru gidiyordu. Saate bakıp duruyor, patrondan azar işitmemek için geç kalmak istemiyordu. Şimdi Ramazan ayında çalışmak ne de zordur bilirim o yorgunluğu. Neyse bunları düşünmek istemiyordum. Bütünleme sınavlarını dün bitirmiş o yorgunluğumu bunları düşünerek değil de "tatilde nerede kaç gün kalacağımı" düşünerek atmak istiyordum.

Dolmuş şoförünün telefonla konuşmasından rahatsız olan bir teyze oflayıp puflamaya başladı. Şoförü uyarıp rahatsız olduğunu dile getirdi. Şoför hiç oralı olmasa da az zaman sonra telefonunu kapattı, elini torpido gözüne uzattı, çıkardığı sigara paketinden bir tane alıp yakmaya başladı. İçeride bulunan yolcuları hiç düşünmeden dumanı etrafa üfürmeye başladı. O kadar keyifle arabayı kullanıyordu ki, biz beyefendinin umurunda bile değildik. Etrafa dikkatlice bakıyor, yolcuyu onun arkasından gelen dolmuşçu değil de kendisinin kapması için can atıyordu. İçeriyi duman kokusu sarmıştı. Yolcuları bir yana bırak, tuttuğumuz oruca saygısı olmayan bu dolmuş şoföründen ben de rahatsız olmaya başlamıştım. Ama o bize

verdiği rahatsızlığı hiç umursamıyor; tilki gibi kurnaz, baykuş gibi gözleriyle alacağı yolcunun hesabını yapıyordu. Bu adam hiç şükretmez mi? - Allah'ın verdiği onca nimetlere, sağlıklı bedenine, dürbün gibi olan gözlerine- diye kendimce düşünmeye başladım.

Müsait bir yerde inmek istemiş, can havliyle kendimi dışarı atıvermiştim. Sabah sabah baya gergin olmuş, sinirlerimin tavan yaptığını da fark etmiştim. Ama olsundu, tatilde gezeceğim yerler aklıma geldikçe az biraz rahatlıyordum doğrusu. Anlaşılan biraz erken gelmiştim, henüz otobüsün hareket etmesine 45 dakika kalmıştı. Otobüsümün yanaşacağı perona geçip beklemeye başladım. Bir yandan da etrafı gözlemliyor, Ramazan ayının insanların yaşantısına pek bir değişiklik sunmadığına kanat getiriyor, kendimce yakınıyordum.

Yanımdaki sandalyeye yaşlı bir amca yanaştı. Başımda birkaç saniye bekledikten sonra oturmaya başladı. Önüne bakakalmış şekilde bana saatin kaç olduğunu sordu. Bende 09.25 amcacığım, hayırdır geç mi kaldınız diye karşılık verdim. "Yok daha yarım saat varmış oğul, 2 gündür yoldayım, Niğde de oturuyorum, buraya da muayene olmaya geldim" dedi yaşlı amca. Geçmiş olsun önemli bir şeyiniz yoktur inşAllah diyecektim ki, bir eliyle bastonu düzeltip, diğer eliyle de çantasının fermuarını hissederek bulmaya çalışmasından, yaşlı amcanın gözlerinin görmediğini fark ettim. Telefonunu çıkarıp oğlunu aramamı rica etti. Aradan 2 dakika geçtikten sonra cebinden sigara paketini çıkarıp, iznimi istedikten sonra utana sıkıla bir tane yakmaya çalıştı. Muhabbet ortasında şeker hastası olduğunu, sürekli ilaç kullandığını, buna rağmen oruç tutmak istediğini ancak yolculuk yapacağı ve muayene olacağı için 2 gündür oruç tutamadığını anlattı. Dertli olduğu her halinden belli oluyordu, içim de acıyordu doğrusu. Yönümü tatil düşüncesine çevirmek istedim ancak bu kez başaramadım. Hayatın benim sandığım kadar toz pembe olmadığını, görmeyen gözler, sigarayı yakmaya çalışan titreyen eller bana anlatmıştı. Yaşlı amca sigara içmeye devam ediyor, ancak etrafı rahatsız edeceğini düşündüğünden dumanını önüne üfürüyordu. Küllerini ise dizinin üstünde tuttuğu peçetenin içine koyuyordu.

Aradan zaman geçmiş, lavaboya gidip geldiğimde yaşlı amcayı bıraktığım yerde bulamamıştım. Etrafa bakındım, göremeyince; "acaba yanlış otobüse mi bindi" diye düşünmeye başlamıştım. Ümidimi kesince "demek ki buraya kadarmış amcayla olan hikâyemiz" dedim. Perona yanaşan otobüsümü fark ettim. Valizimi alıp muavine uzattım, kalkış saatine kadar otobüsün etrafında gezinmeye başladım. Farkı bir otobüsün arkasında sigara içen birini gördüm, yaklaşınca bizim yaşlı amca olduğunu anladım. "Amca burada ne işin var" dedim. Sesimden tanımış olmalı ki; "kusura bakma sigara içmek için buraya geldim" dedi. Anlaşılan amca yine hassas düşünüp insanlar rahatsız olmasın diye görmeyen gözlerine rağmen burayı tercih etmek zorunda kalmıştı. Hassasiyeti zatımca takdire şayandı. Aklıma dolmuş şoförünün davranışı geliverdi. Yolcuları görüp de onlara saygısı olmayan adam!!! Ve insanları görmemesine rağmen onlar rahatsız olmasın diye farklı yeri kullanan yaşlı amca ikileminde volta atmaya başladım. Bir tarafta hayatı karanlık ama gönül gözü aydınlık olan yaşlı amca, diğer tarafta hayatı aydınlık! ancak gönül gözü karanlık olan dolmuş şoförü. Düşündükçe daha bir canım sıkılmaya başladı. Yaşamı görmekten ibaret sanan insanlar geldi aklıma. Onlara durumu anlatmak isteyip, "sahi karanlık hayat kimindi, görmeyen gözler kimdeydi" sorusunu sorduktan sonra cevabı beklemeden tatile başlamak için otobüsün hareket etmesini bekledim…

İMZA GÜNÜ

Engin İnceoğlu

Yazdığı ilk romanının ilk imzası için erken kalkmıştı. Tahmin ettiği kadar heyecanlı değildi. Hatta gitsem ne olur gitmesem ne olur? diye düşünmemek için kendini zorluyordu. Hâl böyleyken şimdi kalabalıkta heyecanlanır, iki kelimeyi bir araya getiremem ve belki pot kırarım diye sakinleştirici almayı düşündü. Fakat bu sefer de iyice tepkisiz kalırım diye endişelenmeden edemedi. Gözünü açamayacak kadar uykulu, sersem bir hale gelmesi aşırı heyecanlanmasından daha kötü sonuçlar doğurabilirdi. Yine de kararını verip yarım doz ilaç aldı. Öğleye kadar çay içip, okumakta olduğu dergiye göz atarak vakit geçirdi. Sonra da imza saatine epey bir vakit olmasına rağmen fuarın yolunu tuttu.

Mekân ana baba günü gibiydi. Panayır havası vardı. Stantların önüne yığılmış kalabalığa bakarken, bugünün sonunu nasıl getireceğim demeye başlamıştı.

Toparlanıp kendi imzasının olacağı standı bulmak için yürümeye devam etti. Fuar alanının arka kısımlarında bir yerde bulabildi yayınevini. Terlemeye başlamıştı. Standın başında bekleyen görevli ve kitaplara göz atan birkaç kişi dışında kimseyi görmedi.

Standa yaklaşınca at kuyruklu, yaşlı yüzlü delikanlıya "merhaba" deyip kendini tanıttı. Nezaketen selam verip, masanın başına davet etmiş gibi gelmişti ona. Açıkçası çok da yadırgamamıştı. Görevli aynı zamanda kitabının kapak tasarımını yapan kişiydi. İsmi Talat'tı. İlk işiydi galiba. Yayınevi sahibi öyle söylemiş, kapak resmini öve öve bitirememişti. Bu yıl kapak ödülü bile alabiliriz gibisinden salakça bir laf bile etmişti.

Tabi ki kapak resmi çok basit ve çocukçaydı. Gerçi fikir fena değildi ama, fazla işlenmemiş ve ham bir görüntü vermişti. Yayınevi sahibi fikrini sorduğunda "fena değil ama başka bir resim olabilir mi?" deme gafletinde bulunmuştu. Dolayısıyla mesafeli davranması anlaşılır bir durumdu.

Usulca standın gerisindeki sandalyeye geçip beklemeye başladı. Ayıp olmasın diye Talat'la birkaç lakırdı daha etti. Fuar nasıl geçiyor, ilgi var mı? gibisinden alelade sorular sordu. O anlatırken hâlâ Talat'a haksızlık edip etmediğini düşünüyor, utanmayla karışık vicdan azabı duyuyordu.

Saate baktı. Yaklaşık on dakika sonra başlaması gerekiyordu. İmza günü olacağını üç-beş arkadaşı dışında kimse bilmiyordu. Zaten kitabının ne tanıtımı yapılmıştı ne de bilindik bir yayıneviydi. Pek kimsenin geleceğini sanmıyordu. Çevre desen, hiç olmamıştı.

Son düşündükleri canını sıkmıştı. Yazıklanmak, mızmızlanmak bazen kaçınılmaz olsa da artık bu huyundan hiç hazzetmiyordu.

Neyse ki, tedirgin bakışlarla önünden gelip geçenlere bakarken, güleç yüzüyle Ahmet'in ona doğru gelmekte olduğunu gördü. Sevinmişti. Selamlaşıp, hal hatır sorduktan sonra kitabı imzalamak için kalemi aldığında, sıradan sözler karalamak istemeyerek biraz düşünüp üç beş satır yazıp imzaladı.

Ahmet'ten sonraki yarım saat içinde haberli birkaç arkadaşı daha gelip kitap imzalattıktan sonra, kimse gelmemişti. Standdaki diğer yazarların kitaplarına göz atarak vakit geçirmeye başladı. Ta ki kırk yaşlarında, düzgün taranmış saçıyla titiz biri izlenimi uyandıran adamın yaklaşıp "merhaba, siz mi bakıyorsunuz" demesine kadar.

Soru karşısında şaşırmıştı. "Evet, sayılır, kitap imzalıyorum", stant görevlisini işaret edip, "asıl arkadaş ilgileniyor" gibisinden laflar geveledi.

"Önemli değil delikanlı, ben sadece vakit geçirmek için uğradım. Gençken biraz ilgim vardı kitaplara, ama epeydir okumadım açıkçası" dedi. Adam bunu söyler söylemez de "beni bulur böyleleri" diye yılgınlıkla iç geçirdi. "İyi yapmışsın abi, değişiklik olur; belki yıllar sonra iyi bir kitaba denk gelirsin, hayatın değişir" gibi pek de onun üslubu olmayan bir tavır sergilemekten kendini alamamıştı. Hatta ne zaman "Benim hayatım roman, yazsam roman olur" diyecek diye merak etmeye başlamıştı.

Adamsa sessizce bekleyip, standdaki kitaplara göz atıyordu. Çenesi düşüp anlattıkça anlatacak sanırken, adamın dalıp gitmesi ilginç gelmişti. Biraz daha bekleyip "Abi sen emeklisin galiba?" diye sordu. "Öyle sayılır"

dedi önce, "aslında ben hep emekliydim" diye devam etti. "Kısa süreli birkaç iş dışında hiç çalışmadım." dedi.

Adamın son söylediklerinden sonra, sohbeti devam ettirip ettirmeme konusunda kararsız kalmıştı. Neyse ki o devamını getirdi. Hiç evlenmemiş, yaşlı annesi ve özürlü kardeşiyle birlikte yaşıyorlarmış. Babasıyla annesi boşanalı yıllar olmuş. Herifle bağları neredeyse kopmuş. Kardeşinde zeka geriliği varmış. Sabahtan akşama kadar bir yatakta yatıyor, yaklaşık kırk yaşlarında olmasına rağmen, elindeki oyuncakla bebek gibi oynuyormuş. Ayakları tutmadığı için de tüm ihtiyaçlarını annesinin ve onun yardımıyla giderebiliyormuş. Bunlar yetmezmiş gibi şimdi de annesinde bunama belirtileri baş göstermiş. Anlayacağı işi zor ve yorucuymuş.

Adamın anlattıklarından sonra hiçbir şey söylemeden, söyleyemeden önündeki kitaplara bakıp başını sallayabilmişti sadece. Birkaç saniye daha bekleyip, "Başka neler yapıyorsun? Kitap okuma alışkanlığım pek yok dedin ama, mesela müzik falan dinler misin?" diye sordu.

"Valla hocam, kardeşimden bahsetmiştim, genelde onunla ilgileniyor, o oyalansın diye sabahtan akşama radyoyu açık tutuyorum. Ne çalarsa ben de mecburen dinliyorum, ama genelde ıvır zıvır müzikler oluyor. Artık şarkı dinlemekten nefret ettim. Şarkı markı dinleyecek halim kalmadı açıkçası. Televizyon alışkanlığım da yok" dedi.

"Haklısın abi" diyebildi sadece. Adam "neyse ben seni fazla oyalamayayım" deyip kalkmak için hazırlanırken "rahatsız etmiyorsun abi, oturabilirsin" dedi. Fakat gitmekte ısrar edince, "abi o zaman sana kitabımı hediye edeyim" deyip kitabı ona uzattı. Teşekkür edip "ama böyle olmaz ücreti neyse vereyim, o kadar emek harcamışsın" deyince "Yok abi, sevdiğim arkadaşlarıma hediye ediyorum" deyip elini sıktı.

O gittikten sonra masanın başında terk edilmişlik duygusuyla kalakalmışken, belki kitabımı kardeşine okur, belki dinlemek zorunda kaldığı şarkılardan biraz olsun sıyrılabilir diye düşünüyordu. Aklına getirdiği şeyin saçmalığına, imkânsızlığına rağmen böyle hayal etmekten kendini alamamıştı.

Cânî

Âteşin gamdan geçilmez yak içimden geç beni
Akşamın âhında hâfî yâr felek hûn geç beni

Yâresinden gök gocunmaz hiç yaşından sor beni
Bir semendir hâne yaşçün âh deminden kov beni

BUDAPEŞTE'DEKİ SİLİK İZLER

Dahi İnceoğlu

Macaristan'da geleneksel olarak 2 yılda bir düzenlenen, sayıları 27'yi bulan Türk ulusunun katıldığı ve bir festival havasında geçen "Türk Kurultay"ını izlemek için bu yıl üniversitemize de davet geldiği ve bu iş için üniversite yönetimi tarafından beni görevlendirdikleri bildirildiğinde hem şaşırdım hem de bu sürprize sevindim. Festivalin ana destekleyicilerinden biri TİKA olduğu için Türk üniversitelerinden bir kısım öğretim görevlisinin festivali izlemesi ve bu izlenimlerini akademik çevrelerde paylaşması talep edilmekteydi. Festivalin Türkiye'de farkındalığının arttırılması ve gençlerin bu alana ilgilerinin yönlendirilmesi hedeflenmiş olmalıydı.

Teklifi hemen kabul ettim ve geçtiğimiz yaz bir grup akademisyenle festivali izlemek üzere Budapeşte'ye uçtuk. Orada festival sorumluları tarafından ilgiyle karşılandık. Bize festivalden önce kısa bir turistik program da yapmışlardı. Bu kapsamda, Budapeşte ve Budin'de Türk-Osmanlı izlerini görebileceğimiz bir günlük bir gezi yaptık. Gezide beni derinden etkileyen ve tarihin tozlu sayfaları arasında kaybolup gitmiş bir olayı Budapeşte Üniversitesinde Türkoloji profesörü olan Imre'den dinleme fırsatı buldum. Bu cana yakın, yaşlı akademisyenin bana bunları anlatırken büyük bir sırrı paylaşıyormuş gibi davranıyor olması ilgimi daha da arttırmıştı.

Budapeşte'nin, insana bir yerlerden tanıdık gelen, iç açıcı, hoş görünümlü sokak ve caddelerinden geçip "Kahramanlar Meydanı"na geldik. Bu meydan oldukça geniş ve birçok anıt heykel ve yazıtla süslü tarih kokan bir yerdi. Tüm Macaristan tarihinin burada tasvir edildiğini anlatan rehberin sunumu sırasında Imre yanıma gelerek sordu. Say bakalım kaç tane atlı heykeli görüyorsun burada? Bir çırpıda saydım, yedi dedim. Bunların kim olduğunu biliyor musun dedi? Tarih boyunca hüküm sürmüş kralları veya zafer kazanmış önemli komutanları herhalde dedim. Evet, bunların zafer kazandıkları doğru ama kral veya komutan değiller. Asya'dan gelip

burayı yurt tutan Macar boylarının hakanları bunlar. Benim bildiğim kadarıyla on boy olması gerekmiyor muydu? Dedim. Gözleri parladı birden. Tebrikler, on boy zaten!

Bana döndü ve anlatmaya başladı. Batı Hun imparatoru büyük hakan Attila, 5.yüzyılda Avrupa'da fetihler yapmak için bir imparatorluk ordusu kurmuştu. Bu orduda kimler yoktu ki? Çoğu aynı soydan gelen, zaman içinde kendi boylarını kurmuş akraba Türk, Macar, Bulgar, Kıpçak, Moğol askerleri hatta Çinli askerler bile vardı ordusunda. Bu büyük güce hiçbir Avrupalı hükümdar karşı koyamamış, Hun ordusu Avrupa'yı titretmişti. İşte böyle ulu bir soydan gelen Hazar havzasında yerleşik 10 boy, 10. yüzyılın başlarında, hükümdar Irpad'ın komutasında dağları aşıp Macaristan ovasına gelmiş, o zamanlar buraya hükmeden güçlere ve yardıma koşanlara boyun eğdirip buraları yeni yurtları yapmışlardı.

Bu zaferle parlak ve ihtişamlı günlerin başlayacağını umut edenlerin yanıldıklarını anlamaları ise çok uzun sürmeyecekti. Yeni sahipleri bekleyen acı sürpriz, bir veba kasırgası gibi geçtiği yerlerde tozu dumana katan, taş üstünde taş, omuz üstünde baş bırakmayan istilacı Moğol ordusuydu. Asya'da pek çok felaketler yaratarak fetihlerini peşi sıra sürdüren Moğol ordusu 1041 yılında Macaristan ovasına vardığında sıranın kendilerine geldiği gerçeğini kavradılar. Buraları kanları pahasına yurt edinip bir ulus yaratma ülküsündeki 10 boyun hakanları kapılarına dayanan bu felakete karşı ne yapacaklarına karar vermek üzere bir kurultay topladılar. Savaşta en yüksek cesareti, gücü ve başarıyı gösteren boyların Moğol ordusuna karşı bir savunma seti örmesi, diğer boyların ise fırsattan yararlanmak isteyecek güçlerin batıdan yurtlarını işgal etmelerini önlemek ve eğer Moğollar savunma hattını çökertilirse, kadınlarını, çocuklarını, hayvanlarını ve ürünlerini korumak için yedekte tutulmasını kararlaştırdılar.

Moğol ordusuna karşı koymak için seçilen 3 boy, Hazar Türk boylarıydı. Macarlarla Orta Asya bozkırlarında birlikte yaşamış, birlikte serpilmişlerdi, tıpkı Moğollarla olduğu gibi! Bu 3 boyun savaşçıları Moğol ordusuyla çok çetin çarpışmalar yaptılar. Bu 3 boy, Macarlarla Hun köklerinin kardeşliğinden kaynaklanan dayanışma gücü, yeni yurtlarına ve birbirlerine olan inançlarının sağlamlığı sayesinde Moğol ordusunu durdurmayı ve yurtlarının işgal edilmesini önlediler. Ama ne pahasına?

Savaş bitip toz duman kalktığında görüldü ki, bu 3 boy tek bir neferi sağ kalmamacasına savaşmış, Moğolları Avrupa'ya sokmamış, bedelini ise kendilerinin de tarih sahnesinden kalkmasıyla ödemişlerdi. Kalan 7 boyun sürdürdüğü ulus olma süreci sonunda Macarlar Avrupa uluslarının bir ferdi olmayı başardı. Ne o 7 boy, ne onların ardılları bu 3 Türk boyunun fedakârlıklarını ve var olma savaşını onların sayesinde kazandıklarını hiçbir zaman unutmadılar. Şunu bil ki, bu felaket yaşanmamış olsaydı, Türklerin ve Macarların Avrupa'daki tarihi farklı yazılırdı.

Hatta 5 asır sonra, Anadolu'yu yurt edinen Türkler, Muhteşem Süleyman komutasında, Mohaç'ta kazandıkları zafer sonrasında Macaristan'ı fethettiklerinde bile kardeşlikleri bozulmamış, 150 yıl boyunca birlikte huzurlu ve birbirlerinin dillerine, dinlerine, yaşam biçimlerine saygı duyarak yaşamışlardı. Osmanlı İmparatorluğu'nun gücü zayıflayıp Avrupa'daki nüfuz bölgelerinden çekilmek zorunda kalmasıyla, balkan ülkeleri gibi Macarlar da birçok istilaya ve karışıklığa maruz kalmış, özellikle Avusturya'nın çok büyük siyasi ve kültürel etkileri hissedilmiştir.

Kendimi onun anlattıklarına o kadar kaptırmışım ki, tüm Avrupalıların ve hatta dünyanın "Hungarian" dediği bu ulusa Türkler Macar der. Bunun sebebini biliyor musun diye sorunca bir an afalladım. Neden olabilir diye düşünürken cevabı kendisi verdi. Çünkü Macarlar da kendilerine "Magyar" der ve aynı kökten gelen kardeşleri bunu çok eskiden beri bilir. İki ulusun akraba olduğunu söyleyebiliriz. Bizanslılar Macarlara Türk derlerdi. Birçok kelime her iki dilde de ortaktır veya aynı kökten gelir. Örneğin sakala siz de sakal dersiniz biz de, ya da ikimiz de tepsiye tepsi, elmaya elma deriz. Macarlar Hıristiyan, Türkler Müslüman olmadan önce isimlerimiz de ortaktı. Muhteşem Süleyman, uzun ömründe birçok ulusu dize getirmiş, çok görmüş geçirmiş bir hükümdardı. Macarlar için, Avrupa'nın en gözü kara ordusuna sahipler, özellikle atlılarının gücü bizimkilere denktir diye söylediği rivayet edilir.

Bunun üzerine, ben de size bir şey sorabilir miyim dedim. Madem bu önümüzdeki anıttaki atlılar Macaristan'ı kuran boyların hakanlarını temsil ediyor, sayıları niye on değil yedi? Acı acı gülümsedi. Bu anıt ne zaman yapıldı biliyor musun dedi. Cevap vermediğimi görünce ekledi, bu anıt ilk inşa edildiğinde, Macaristan, Avusturya-Macaristan İmparatorluğunun bir parçasıydı. Sana Avusturya'nın Macaristan üzerinde çok etki bı-

raktığını söylemiştim değil mi? Sorunun cevabına gelince, Viyana'da canlarını iki kere zor kurtardıkları Türklerin izlerini bu kadar yakınlarında görmek istememeleri olabilir mi?

Ama dedi, anıtın alt tarafındaki taşlara kazınmış yazıları okursan, Macarların bu yurdun kurulmasında ve yaşatılmasında Türklerin yaptığı fedakârlıkların unutulmadığını ve hep minnettarlık duyulacağını ifade ettiklerini görürsün. Ne Avusturyalıların, ne sonradan komünistlerin kültürel emperyalizmi bunu Macar halkına unutturamamıştır. Kim bilir diye ekledi. Belki bir gün uluslarımız aynı atadan geldiklerini hatırlar da ilişkilerini aracısız geliştirirler ve eksik 3 atlıyı burada birlikte inşa ederler…

Derûn

Sancı dolu uykular, öksüz sevda
Zehr-i bal dudakların, yollar darda
Gelsem de zulümdür bana ellerin
Sancı dolu uykular, öksüz sevda

Eğrilmiş uçurtmam, pervasız aklım
Nereye götürür beni bu umut
Kalmak fikri söyler durur sol yanım
Son durakta sızmışım ötem hudut
Eğrilmiş uçurtmam, pervasız aklım

Çehreme gül konmuş, yamacı yangın
Kaybolsa fikrin ve gelsen yanıma
Olmaz arzusunda kalp, gurur dargın
Huzur hiç doğmaz oldu şer bahtıma
Çehreme gül konmuş, yamacı yangın

İmrenir gülüşüne masum bebekler
Kırık bir ok gibi yiter yüreğim
Aguşu kan dolmuş yanar dizeler
Yazar da yazar köhnemiş ellerim
İmrenir gülüşüne masum bebekler

KIRMIZI VE ATEŞ

Can Güzel

Bu ma'nîde bir iki mebâhis
Tatvîl-i makâle oldı bâis
Şeyh Gâlib

Ateş güneşin huzuruna çıkmak istedi. Önce Utârid'in yanına gitti. Titriyordu:

"Beni" dedi, "onunla görüştür. Beni en iyi o anlar. Ben onun parçasıyım."

Utârid, elindeki kâğıdı ateşe fırlattı. Kâğıt toza döndü. Utârid:

"Onu neden yaktın" diye sordu. Ateş:

"Bu da ne demek?"

Utârid uğursuz bir günündeydi:

"Sen böylesin işte. Yakıp da yanmamak ne garip mesel."

"Bilmiyorsun. Her gün yanmanın ne demek olduğunu bilemezsin. Yanıp, şu kâğıt gibi kül olamamayı. İşte bu yüzden beni en iyi o anlar."

Utârid yükseldi. Geri geldiğinde konuşmadı. Sadece yukarıyı gösterdi.

Bu kez ateş yükseldi. Yükseldikçe daha çok titriyordu, alevleri.

Büyük altın kapıdan içeri girdiği anda savruldu. Güneş onu Anka'nın kanatlarına üfledi.

"Aradığın, yanabildiğin yerde. Buralarda kaybolur, sönersin. Ve yanabildiğin yer, ondan uzakta. Sana verebileceğim tek tavsiye budur. Gerisi yaşanması gerekenlerden ibarettir ki, buna karışmak beni bile aşar."

Ateş alçalırken bu sesi duydu. Anka'nın kanatları savruldukça harlanıyordu ateş. Yere yaklaşırken gürül gürül olmuştu. Her yer kırmızıya döndüğü anda savruldu yere.

"Annem" dedi Ateş, "Hava."

"Babam" dedi sonra, "Kıvılcım."

Birbirine karışan sesleri geliyordu:

"Bizi dinle."

"Çare araman boşa."

"Uzaklaş ondan."

Umarsızca ormanı yaktı Ateş. Tek isteği birine danışmaktı. Yakmayacağı birini bulamıyordu. Kime yanaşsa kaçırıyor, kaçmayanları da yakıyordu. Utanıyordu Ateş. Benliğindeki bu zaafın farkına yeni varmıştı. Varlığının ilk zamanlarını düşündü. Nasıl mağrurdu. Ateşten göğsünü nasıl da şişiriyordu. Yurdu bir nehirle çevriliydi. Bu nehrin suyu gümüşten bir gerdan gibi görünürdü. Hatta gümüştü belki de. Ateş her gün Kırmızı ile buluşurdu o zamanlardan beri. Onunla geçirdiği günlerde mağrurluğunu bile unuturdu Ateş. Onun gülgûnunda huşu bulurdu. .

Bir gün yaşlı ve nâ-bilge bir adam geldi yurda. Üstünde daim tüten bir duman vardı. Teni yer yer morluklarla kaplıydı. Bu haliyle közlerin içinden yeni çıkmış, leopar postlu bir ihtiyara benziyordu. Genç aleve harlandı:

"Bugün" dedi, "seni izledim bütün gün. Güneşin ufuktaki feryatlarının arasındaki vaktini hep nehir kenarında geçiriyorsun. Bu bana eski zamanlardan birini hatırlattı. Bu yüzden izledim seni. Zaten şu hatırlamak dedikleri meyus bir derttir. Peki senin ki nedir?"

Genç Ateş afalladı:

"Kırmızı" dedi, "onun için gidiyorum her gün nehir kıyısına. Onunla buluşmak için. Ve şimdi ondan uzaklaşmamı istiyorlar benden."

İhtiyar, geçmişte benzer bir anıyla ıstırap çeken alevlere has bir ifadeyle titredi:

"Seni anlıyorum evladım. Bir zamanlar ben de bu dertten az çekmedim. Şimdi sönmeye yüz tutmuş bir ihtiyarım. Eğer inat etseydim o zamanlar sönüp gidecektim belki de. Kırmızı'yı nasıl sevdiğini anlamadığımı sanma

diye bunca kelam ettim. Ancak o nehirden sıçrayacak bir avuç su sonun olur. Bunu bilmelisin."

"Sen bilir misin?"

"Bilmem. Bana söylenenleri aktarıyorum sana. Zamanla suyun ateşi söndürmek davasında olduğuna kani oldum elbette."

"İyi ama, ondan niye ayrılmak zorunda olayım? Onu da yanıma alır, giderim."

İhtiyarın gülümseyişi istihzadan uzaktı:

"Toysun çocuğum. Bilmezsin ki aşklar hep olmaza imrenir. Bu, böyle bir seldir. Yokuş yukarı akar. Böyle koşman daha zordur; bilir. Sen ateşsin. Ama seni bile yakar; içten içe. Kıvılcımlar gözlerini temaşaya sürükler, hava, türlü halleriyle, sönmen pahasına üstüne gelir. Ben de bir zamanlar ateştim. Öyle ki, hala sönmek bilmem."

Ateş hayretle büyüdü:

"Sen de mi? Nasıl insan oldun?"

"Ben" dedi ihtiyar, "vakt-i zamanında senin gibi körpecik bir ateştim. Buralarda geçti gençliğim. Benim de bir Kırmızı'm vardı. Biz de onunla nehir kenarında buluşur, bütün gün birbirimize bakardık. Ne mesut günlerdi…"

"Sonra?"

"Sonra… Beni ondan ayırdılar. Sırf bunun için insan yaptılar beni."

"Kim? Niye?"

"Ailem. Gitmemi istediler."

"Aynı benim gibi. Fakat ben mahvoluyorum."

"Benim gibi…"

"Sen de çıktın mı sultana?"

"Evet. Lakin görüşmem, ümit ettiğimden çok daha kısa sürdü. Sonra bir Anka'nın tepesinde indim yeryüzüne. Bana çözümün burada olduğunu söyledi. Ama yıllar geçti. Bir çözüm yok."

"Sonra? Yani ailen?"

"Nehir civarında kalmamın sakıncalı olduğunu söylüyorlardı; az evvel söylediğim sebeple. Kararsızdım. Üç gün nehrin uzağında bir yerde kalmamı, bu arada söylediklerini düşünmemi istediler. Anlaşmamız gereği, süre sonunda vereceğim karara saygı duyacaklardı."

"Netice?"

"Netice karşında duruyor. Üçüncü gün bu haldeydim. Tabi o zamanlar daha çok gençtim."

Ateş merak ediyordu:

"Nasıl geldin bu hâle?"

"Bilmem."

"Ne yaptın onca yıl?"

"Yaşlandım. Her gün biraz daha fazla. Ve şunu anladım ki, insan olmak sönmeye çare değil. O kadar çok yer gördüm ki. Şiirler söyledim. İçinde çokça Kırmızı vardı. Hatta hepsinde biraz vardı kırmızı. Bazen adını anmadım. Ancak gülle, dudakla çağırdım onu sözlerime."

"Bunca yıl dayandın onsuzluğa. Ve şimdi yaşlı bir adamsın. Merak etmiyor musun hiç? Ya kalsaydın?"

"Merakın pek de iyi bir şey olmadığını öğrenecek kadar uzun yaşadım çocuğum. Ve merakın vazgeçilemez bir saplantı olduğunu."

"Yani hala?"

"Evet."

"O zaman ben de?"

"Evet."

Ateş gürledi. Servilerin boylarına meydan okudu. Düşüncesi Kırmızı'dan ibaretti. Nehrin kenarına vardı. Eğildi. Çıldırmıştı –gibiye öykünmeksizin. Bağırdı:

"Seni çok seviyorum Kırmızı! Asla! Asla gitmeyeceğim. Seninle kalıp, gerekirse sönmeye razıyım."

Ateş biraz daha eğildi suya. Daha da gür çıkıyordu sesi:

"Sensiz yok olmayacağım. Beni senden ayıramayacaklar. Kıskanıyorlar bizi Kırmızı! Sen ve ben. Kimse bizim gibi olamaz. Bunu biliyorlar."

Hava rüzgârla boğmuştu etrafı. Ateşin üstüne savruluyordu:

"Geri çekil oğlum."

Kıvılcım, tüm gücüyle parıltılar saçıyordu Ateş'in üstüne:

"Geri çekil Ateş."

Ateş, nehre eğildikçe Kırmızı daha da büyüyordu. Bağırıyordu Ateş:

"Sen de beni özlemişsin. Gideceğim diye kahroluyordun. Seni bırakıp gider miyim hiç? Senden uzakta yaşayabilir miyim?"

Ateş ve suyun arasındaki sınır kalktığında ortaya, suyun ateşe temasında çıkan bildik –ateşin suya ilk temas ettiği devirlerden kalma; yaşlı, huysuz ve melun- bir çoslama sesi çıkıyordu. Ateş acıyla nehri kaplayan Kırmızı'ya sarılıyordu:

"Sana sarılmak Kırmızı. Canımı yakıyor. Yine de bu denli bir mutluluğu hiç tatmadım ömrümde."

Ateş ve Kırmızı nehre yayıldılar. Sonra bir sükûnet rüzgarı esti. Gökyüzünde şimşekler çakıyor ve arza yıldırımlar düşüyordu. Bulutlardan yağmur damlaları düşmeye başladı. Bulutlar eridi. Gökkuşağı siyaha bürünerek peyda oldu. İhtiyarın cansız bedeni, nehrin aşağısına doğru sürükleniyordu.

Tufan Alioğlun

Bir yaprak daha soldu
Takvimlerin en sert şubatından
Kimi bitsin istememiştir bugün kimi yıllar
sonrası için hayallerde belki...
Kiminin son buldu hayalleri
Kiminin ise tanrı merakı bitti belki
Gaflet uykusunda kimi
Kimi sevdiğini izliyor uykusunda
Ben mi?
Bir yudum rakı,
Son bir nefes sigara,
Dumanında son gülüşünü hatırlıyorum
Ya sen?...

GURBETTE KANATSIZ BİR KUŞ

Shaibe Amini

İnsan bazen ne yapacağını bilmez. Kafası çok karışık ve darmadağın olur, değişik düşüncelere dalar. İnsan yalnız olduğunda sevdiklerinden uzak, kanatsız bir kuş misali gökyüzüne uçmak içer ama uçamaz. Kanatları kesilmiş, ipsiz bağlı kalır olduğu yere. Mesela şimdi ben de öyleyim. Kafam çok karışık, ne yapacağımı bilmez bir haldeyim. Bir taraftan aile özlemi, bir taraftan yalnızlık bigane ülkede sığınacak kimsem yok.

Bazen saatlerce düşünürüm. Aklımdan birçok şey geçer ama yapmak istediğim şeyi yapamam, gücüm yetmez. İnsan öyle bir varlık ki ne sıcağa ne soğuğa dayanır. İnsan öyle bir varlık ki ne ayrılığı ne birliğe dayanır. Eldeyken kıymet bilmez, kaybedince farkına varır. Ben ailemi kaybetmedim, her zaman kıymetlerini bildim kendimce. Yine de bize bir ayrılık hasıl oldu. Geleceğimi düşünerek ailemden ve ülkemden ayrılma kararı aldım. İnsan bazen zor kararları vermek zorunda kalıyor. Ben de öyle bir karar verdim. Kendi geleceğimi ve bizden sonraki nesillerin daha iyi bir geleceğe sahip olabilmeleri için buradayım. Biraz pişman biraz değilim. Hâlâ kararsızım. Her an içimde anneme babama sarılma, onları öpme arzusu içinde yaşıyorum. Fakat kavuşma vakti gelene kadar bunu dizginlemeliyim. Çünkü bu ayrılığı kendim seçtim.

Derûn

Ne güzel gülüşün var be kadın. Şu kırık hayallere, sahte dualara, kaçamak aşklara inat ne içten bir gülüşün var. Bazen diyorum keşke bu kadar güzel gülmeseydin, belki geceleri uyuyabilirdim. Göz kapaklarımın ardına saklanmışsın, ne zaman kapasam gözlerimi tam karşımdasın. Vah bana ne kadar eksikmişim seni görmeden önce, nerden bilebilirdim? Ne fevkalade boşluktaymış hayatım, göz göze gelmeden önce, nasıl anlatabilirim? Benim ol diyemiyorum kadın, şimdilik buna hakkım yok. Sana düştüğümü de bilme bir süre. Benim zamana ihtiyacım var. Sana layık olmalıyım. Şimdilerde bir çöplükten ibaretim, her kadına dokunacak kadar, her kadını arzulayacak kadar aşağıdayım. Kendime gelmeliyim, senden başkası değmemeli tenime. Tabi kolay şeyler değil isteklerim, sonuçta cehennemin dibindeyim. Gümbür gümbür yaşanmalı bana göre aşklar, eğer sana âşık olacaksam gök gibi gürlemeliyim. Seviyorum diye haykırırken kendimden geçmeliyim. Öyle dehşetli söylemeliyim ki bunu, dolunaylı gecelerde kayalara çarpan dalgalar, Orta Asya'da vuku bulan sarsıntılar, Kuzey de kopan fırtınalar eşlik etmeli ezgime. Kendimi inandırmalıyım buna evvelinde, ben inanırsam dünya inanır, ben bilirsem kâinat önüme dizilir. Ah o gülüşün kadın, o vakur gülüşünde kaybolmalıyım. En derinlerimde çınlıyor bu arzum. İnan ki savaşacağım bunun için. Sen şimdilik uyu ben seni rüyalarında bulurum.

Ne zaman toparlanacaksın dedi bir dostum. Dağıldım farkındayım. Mazimden kalmış birkaç burukluğum var. En büyük düşmanım oldu beynimde yankılanan "Ben buyum belki de, ben buyum.." naraları. Ben bu değilim, ben bu olmamalıyım. Ağzı ucuz şaraplar kokan, kendini beğenmiş tavırlarıyla sokağa damlayan, kuytu bir keyif pezevengi; melankolik havasında demlenen, acı dolu şarkılar dinlerken kimi düşüneceğini şaşıran, yorgun ama nerde yorulduğunu unutmuş bahtsız bedevi. Hayır, ben bunlar olmamalıyım. Ne yazık ki biraz samimiyetsiz geliyor şu alık toplumumuzun örnek hayat biçimi. Adam gibi sevmeli, adam gibi çalışmalı;

dürüst olmalı, idealleri peşinde koşmalı, yanılmamalı, hep doğruya adımlamalı. Hayır, bunlara da gelemem ben. Hata yapmalıyım, üzmeliyim bazen sevdiğimi, bazen yalan söylemeliyim, bazen bile isteye yağmurun altında ıslanmalıyım, bazen de üstüm açık uyumalıyım. İnsan olmalıyım ben, ne foseptik çukurunda boğulmalıyım ne kusursuzluğumu arşa çıkarmalıyım. Fahiş fiyatlara satılmamalı gururum mesela, ağlamaktan utanmamalıyım. Nefes alan her şeye üstten bakabilmeli ama bazen de bir karıncanın altında kalabilmeliyim. Dediğim gibi kadın ben önce adam olmalıyım sonra sana doğru yol almalıyım. Kendine hayran kabuğumdan sıyrılmalıyım, içimi yalnızca sen ile doldurmalıyım. Olur ki, neden olmasın? Senin görevinse benden biraz daha zor ne yazık ki. Ben yolunu arşınlarken, sen bundan bihaber aynı şekilde gülmeli ve beni beklemelisin. Çok şey istiyorum değil mi?

Cânî

Hiç Züleyhâ'dan ricât mümkün mü ey berduş nâ-bî
Amma kimdir ol Züleyhâ kimdir candan nâ-bî

Bir perestiştir kelâm bî-var yanmadan kurtuluş yok
Aşk tapmaktır bilirsin kimdir ol yâr nâ-bî

Yandırır âh yâr benim sâkî şarâb hep kanımdır
Sondurur yâr kandırır peymâne dolmaz bu nâ-bî

Merve Mengüloğlu

Kirpiklerin nemlenmiş,yine...
Söyle! Kim taşırdı gönül kuyunu.
Sesindeki serçe telaşı,
Ne zaman olmadı ki duyduğun hangi sesin eseri
Ne affedebiliyorsun içinde barınamayan beni ne
de kızabiliyorsun
Soluk bakan gözlerime mühürlediğin gülüşüne
Kabul edilen en güzel suç sevmek, faili ve
maktulü ortak olan,
azmettiricisinin tanrı olduğu bir suç

Derûn

Kırmızı Başlıklı Kız, Nasrettin Hoca... Ah ne masumsunuz masallar, ne kadar da umut dolu teşbihlerin mahsulüsünüz. Sizinle yaşadığım günler gelir aklıma, hayatın bir masumluk perdesi ardında seyre daldığım o özlem dolu zamanlar. Zor geliyor artık yaşamak. İnsanlara güvenmek, içinden bir parçayı alıp emanet etmek, ne kadar zahmetli bir görev artık yerine getirmesi. Neden mi görev, yalnız yaşamak çok meşakkatli be. Ardımdan süvari misali dörtnala koşturuyor bir yalınlık silsilesi. Nereye doğru kaçacağımı şaşırmış bulunmaktayım. Kime sığınsam, herkes kucağını açmaya çekinir olmuş. Artık herkes yardıma muhtaç, benim için rahatından vazgeçmeyecekmiş gibi. Kimseyi suçlayamıyorum da, ben de olsam aynısını yapardım. Uğruna zorluk çekilebilecek biri miyim, sevilir miyim veya eğilir miyim? Muallaktayım, dardayım. Ümitler yeşeriyor her güneşle ve hayaller ölüyor her zifiriyle göğsümde. Masal tadında yaşayamıyorum şu hayatı, buna izin vermiyor sanırım bedenimizin ve ruhumuzun gerçek sahibi. İmtihan adı altında eskitiyorum kıymetsiz varlığımı. Yok olup gitsem ne kadar anılırım bilemiyorum. Bir cenaze duasında mı son bulur hatıram yoksa birkaç ufak bayram ziyaretiyle süslenir mi mezarım. İnanın bunun muhakemesini yapabilecek dahi kudretim kalmadı. Artık çıkarımlarım yetmiyor sevilmeye, yalnızca sevmeyle eşeliyorum yüreğimi, sevecek olan çiçeğiyle gelir zatenler türüyor dilimde.

Uzun uzadıya sohbetler ediyorum içimle, ne kadar umrundayım onun bunu da bilmiyorum.

Uzaklaştım samimiyetten ve gülümsemelerden. Biraz karamsar biraz da sitemkâr sözler yetişiyor kalemimde. Zaman ne çabuk geçiyor dostlarım, mutlu günlerim ne çabuk geçti. Eminim, sol yanımda filizlenen buhranlarda son bulacak. Beklemeye değer huzurlar var önümde biliyorum fakat ne yazık ki gelen de illaki bir gün gidecek. Bitmeyeceklerin var olduğu, huzurun ebede uzandığı güzel boyutlara ulaşmayı umuyorum. Ne yazık ki bu umudu destekleyecek bir amelde de bulunmuyorum. Sanırım beni adam edecek dehşetli bir kor var. Ne yapalım kaçacak bir yer yok. Haydi, ona doğru adımlayalım!

UMUT

Hakan Çolak

Solgun çiçekli bir bahar
Kuraktı toprak
Beklerdi, çiçekler yağmuru
Yağmuru bekleyen âşıktı, çiçek
Umudu vardı
Belkilerle geçiştirirdi

Solgun ve durgun bahar, getirdi
Kara sıcağı
Bitti umutlar
Istıraptı beklemek sonbaharı
Kurudu çiçekler
Bitmedi sevgiler
Umut beklersin sevdiğinden
Gönlünden
Yoktur bir umut

Yaklaşır kış geceleri
Karanlık geceler
Sevdiğin gönlün
Bakışı kıştır
Umut beklersin
Bitmeyen karanlık geceyle
Bitmeyen sevgiyle

Döner durur mevsim
Fırtınalı karlı olsa da
Umur beklersin
Bir kıvılcım ateş
Bir güzel bakış
Seni mutlu edecek
Karanlık soğuk gecelerde

Baksa gözlerine
Unutulur ıstıraplar
Beklediğin şey
Umuttur bir damla

DERİNLİK

Muhammed Furkan Koşum

Giderken sessizce gecenin izinden,
Bir yalnızlık buluyorum hecenin içinde.
Severken çocukluğunu sessiz ve derinden,
Bir kelebek ölüyor bu kan dolu denizde.

Doğuyor gülümün yerine mavi bir gelincik.
Taşıyor özlemini sırtında dilsiz bir denizci.
Arıyor ruhum bir avuç can ısısında sevinci.
Yüreğime doluyor gökyüzünden derinlik.

Parçalıyor beynimi bir kölenin cılız âmânları.
Kırlangıçlar topluyor göz pınarlarımdan akanları.
Vicdanını doldurmuş gecenin kan kırmızı anları.
Rüyasını görüyorum artık gün aşırı zamanların.

VALİDEME ARMAĞAN

Fatıma Taşdemir

Ne gözyaşlarım teselli eder hüzünlerimi
ne bir dost ile dertleşme.
Hasret kaldı tenim başımı okşayan ana eline
ve teselli veren o ince sesine.

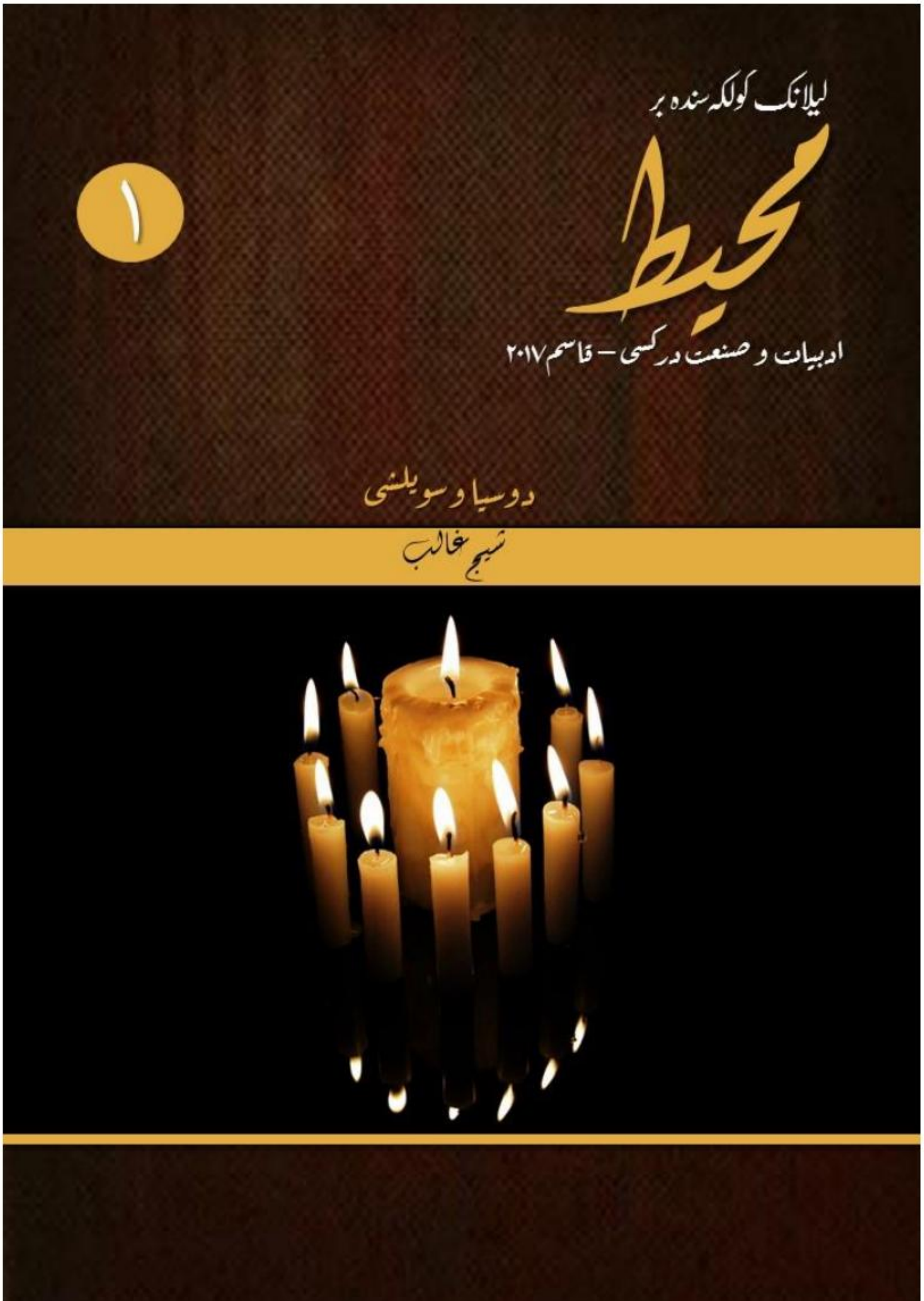
لیلانک کولکه سنده بر
محیط
ادبیات و صنعت در کسی – قاسم ۲۰۱۷
۱
دوسیا وسویلشی
شیخ غالب